

БІЛОЗІРСЬКА СІЛЬСЬКА ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА

**ЗВІТ
ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ**

**ПРОЄКТУ ПЛАНУ ЗАХОДІВ НА 2026-2027 РОКИ
З РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ БІЛОЗІРСЬКОЇ
СІЛЬСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА 2026-2027
РОКИ З ПЕРСПЕКТИВОЮ ДО 2034 РОКУ**

ЗМІСТ

Вступ.....	3
1. Зміст та основні цілі документа державного планування, його зв'язок з іншими документами державного планування	4
2. Характеристика поточного стану довкілля, у тому числі здоров'я населення та прогнози зміни цього стану, якщо документ державного планування не буде затверджено	8
3. Характеристика стану довкілля, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я на територіях, які ймовірно зазнають впливу	20
4. Екологічні проблеми, у тому числі ризики впливу на здоров'я населення, які стосуються Стратегії та Плану заходів з її реалізації, зокрема щодо територій з природоохоронним статусом.....	21
5. Зобов'язання у сфері охорони довкілля (у тому числі, пов'язані з запобіганням негативному впливу на здоров'я населення), встановлені на міжнародному, державному та інших рівнях, що стосуються документа державного планування, а також шляхи врахування таких зобов'язань під час підготовки документа державного планування.....	22
6. Опис наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, у тому числі вторинних, кумулятивних, синергічних, коротко-, середньо- та довгострокових (1, 3-5 та 10-15 років відповідно, а за необхідності – 50-100 років), постійних і тимчасових, позитивних і негативних.....	27
7. Заходи, що передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування.....	31
8. Обґрунтування вибору виправданих альтернатив, що розглядалися, опис способу, в який здійснювалася стратегічна екологічна оцінка, у тому числі будь-які ускладнення	32
9. Заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення	34
10. Опис ймовірних транскордонних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.....	41
11. Резюме інформації нетехнічного характеру, розраховане на широку аудиторію.....	41
12. Список використаної літератури.....	44

Вступ

Інтеграція України до Європейського економічного простору стала потужним стимулом для вдосконалення механізмів екологічної оцінки документів державного планування. Важливим кроком у цьому напрямку стало набуття чинності Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» — з 12 жовтня 2018 року, із подальшими змінами у 2022 році.

Цей нормативно-правовий акт має на меті запобігати негативним впливам на довкілля, які можуть виникнути в процесі реалізації стратегічних програм та планів. Його положення забезпечують інтеграцію екологічних міркувань у процес прийняття рішень на ранніх етапах планування.

Міжнародна практика застосування стратегічної екологічної оцінки (СЕО) підтверджує її високу ефективність як інструменту превентивного екологічного контролю. Завдяки цьому Україна поступово наближається до європейських стандартів сталого розвитку та екологічної безпеки.

Відповідно до Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» такій оцінці підлягає і проект Плану заходів на 2026-2027 роки з реалізації Стратегії розвитку Білозірської сільської територіальної громади на 2026-2027 роки з перспективою до 2034 року (далі – План заходів).

План заходів узгоджений з пріоритетами і цілями стратегічних документів державного та регіонального рівня: Державною стратегією регіонального розвитку на 2021-2027 роки (затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 р. № 695, оновлено відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 13 серпня 2024 р. №940 «Про внесення змін до Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 рр.») та Регіональною стратегією розвитку Черкаської області на період 2021-2027 років (затвердженої рішенням сесії Черкаської обласної ради від 11 вересня 2020 року № 38-9/VII, оновленою та затвердженою Черкаською обласною радою 13 березня 2026 року № 35-5/VIII).

Відповідно до чинного законодавства, СЕО має на меті сприяння сталому розвитку шляхом: забезпечення охорони довкілля, безпеки життєдіяльності населення та охорони його здоров'я, інтегрування екологічних вимог під час розроблення та затвердження документів державного планування». Основними принципами на які опирається механізм реалізації СЕО є об'єктивність, гласність, законність, наукова обґрунтованість, участь громадськості, збалансованість інтересів, комплексність, достовірність та повнота інформації, запобігання екологічній шкоді, довгострокове прогнозування та міжнародне (транскордонне) екологічне співробітництво.

При підготовці звіту про стратегічну екологічну оцінку проекту Плану заходів на 2026-2027 роки Стратегії розвитку Білозірської сільської територіальної громади на 2026-2027 роки з перспективою до 2034 року було враховано пропозиції Управління екології та природних ресурсів Черкаської обласної державної адміністрації (лист № 02/10-03-17/1401/02/10-03-17/10393 від 16.04.2026 р.).

Під час проведення стратегічної екологічної оцінки Плану заходів було оприлюднено заяву про визначення обсягів СЕО на офіційному веб-сайті Білозірської сільської територіальної громади за посиланням: <https://bilozirska-tg.dosvit.org.ua/static-pages/povidomlennya-pro-oprilyudnennya-zayavi-pro-viznachennya-obsyagu-strategichnoi-ekologichnoi-otsinki-planu-zaho> та внесено її до Єдиного реєстру стратегічної екологічної оцінки.

Звіт про стратегічну екологічну оцінку

1. Зміст та основні цілі документа державного планування, його зв'язок з іншими документами державного планування.

Відповідно до п. 3 частини першої статті 1 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» документи державного планування – стратегії, плани, схеми, містобудівна документація, загальнодержавні програми, державні цільові програми та інші програми і програмні документи, включаючи зміни до них, які розробляються та/або підлягають затвердженню органом державної влади, органом місцевого самоврядування.

План заходів є документом державного планування місцевого рівня і передбачає налагодження партнерства між населенням, бізнесом, організаціями громадянського суспільства Білозірської сільської територіальної громади для врахування їх інтересів та забезпечення суспільної підтримки досягнення цілей Стратегії.

Основною метою Плану заходів є забезпечення сталого та екологічно збалансованого розвитку громади, створення комфортних умов для життя мешканців, а також удосконалення муніципальної інфраструктури для проживання та дозвілля. Реалізація Плану здійснюється з урахуванням принципів безпеки, інклюзії, безбар'єрності, прозорості, участі громади та сталого розвитку.

Для досягнення поставленої мети передбачено реалізацію пріоритетних стратегічних цілей:

- **Забезпечення економічної стабільності та фінансової самодостатності громади.**
- **Розвиток людського потенціалу та комфортного середовища для життя.**
- **Сталий розвиток, екологічна відповідальність та соціальна згуртованість.**

Відповідно до аналізу тенденцій економічного, соціального та екологічного розвитку Білозірської сільської територіальної громади, визначено структуру стратегічних, оперативних цілей та завдань проекту Плану заходів

Таблиця 1. СТРУКТУРА СТРАТЕГІЧНИХ, ОПЕРАЦІЙНИХ ЦІЛЕЙ ТА ЗАВДАНЬ

Стратегічна ціль 1. Забезпечення економічної стабільності та фінансової самодостатності громади	
<i>Оперативні цілі</i>	<i>Завдання</i>
1.1 Створення сприятливого середовища для залучення інвестицій у громаду	1.1.1 Розроблення та впровадження інвестиційного паспорту громади
	1.1.2 Створення онлайн-платформи для інвестора
	1.1.3 Провести аудит інфраструктури та визначити пріоритетні зони для інвестування
1.2. Розвиток аграрного сектору та підприємництва	1.2.1 Підтримка комунальних, кооперативних, фермерських та малих/середніх підприємств
	1.2.2 Розвиток інфраструктури підтримки бізнесу
1.3. Формування туристичної інфраструктури та стимулювання розвитку креативних індустрій.	1.3.1 Створення туристичного бренду громади
	1.3.2 Розвиток туристичної інфраструктури.
	1.3.3 Інтеграція креативних індустрій в економічний розвиток громади
1.4. Планування просторового розвитку та цифровізація управління територією громади	1.4.1 Оновлення та виготовлення планувальних, містобудівних та земельпорядних документів відповідно до потреб громади
	1.4.2 Впровадження геоінформаційної системи обліку ресурсів громади з інтеграцією до цифрових сервісів управління
Стратегічна ціль 2. Розвиток людського потенціалу та комфортного середовища для життя	
<i>Оперативні цілі</i>	<i>Завдання</i>
2.1 Формування освітнього середовища,	2.1.1 Розвиток та формування оптимальної мережі закладів освіти, покращення системи надання освітніх послуг

Звіт про стратегічну екологічну оцінку

доступного та комфортного для усіх учасників освітнього процесу	2.1.2 Розширення можливостей для здобуття дошкільної та поза-шкільної освіти, орієнтованої на потреби дітей та молоді громади
	2.1.3 Рівний доступ до якісної освіти та зручної інфраструктури для дітей з особливими освітніми потребами
	2.1.4 Оновлення матеріально-технічної бази закладів освіти та впровадження сучасних цифрових технологій у навчальний процес
2.2 Розвиток системи охорони здоров'я, соціального захисту та публічних послуг на засадах доступності, ефективності й інклюзивності	2.2.1 Покращення матеріально-технічної бази закладів охорони здоров'я в т.ч. включаючи закупівлю діагностичних та фізіотерапевтичних приладів
	2.2.2 Організація регулярних виїзних прийомів вузькопрофільних спеціалістів. Співпраця ЦПМСД з лікарнями вторинного рівня
	2.2.3 Проведення інформаційно-просвітницьких кампаній щодо профілактики захворювань та здорового способу життя
	2.2.4 Облаштування приміщень соціальної інфраструктури відповідно до вимог безбар'єрності та потреб маломобільних груп
	2.2.5 Запровадження електронних сервісів та розширення переліку адміністративних базових соціальних послуг для забезпечення доступності та підтримки вразливих категорій населення громади
2.3 Формування якісного культурного і спортивного середовища для всіх вікових та соціальних груп	2.3.1 Розвиток культурної інфраструктури та створення сучасних осередків дозвілля
	2.3.2 Розвиток спортивної інфраструктури та популяризація масового спорту серед усіх вікових груп
	2.3.3 Сприяння розвитку молодіжного руху та формування національно-патріотичних і духовних цінностей серед молоді
	2.3.4 Охоплення адаптивними видами спорту ветеранів та членів їх родин
2.4 Забезпечення безпечного середовища для життя, праці та розвитку мешканців громади. Сприяння народжуваності	2.4.1 Забезпечення належного рівня безпеки в освітніх, медичних, культурних та комунальних закладах шляхом облаштування сховищ та укриттів відповідно до державних норм
	2.4.2 Запровадження ефективної моделі реагування на надзвичайні ситуації та створення передумов для посилення громадської безпеки
	2.4.3 Запровадження ефективної системи оповіщення населення про надзвичайні ситуації
	2.4.4 Організація та проведення комплексу навчальних заходів з реагування на надзвичайні ситуації для мешканців громади та працівників установ і закладів інфраструктури громади
	2.4.5 Створення сприятливих умов для народження та виховання дітей шляхом запровадження програм підтримки молодих сімей, забезпечення доступу до якісних медичних послуг та дитячих садків
2.5 Покращення житлово-комунальних послуг і дорожньої інфраструктури	2.5.1 Покращення якості водопостачання мешканців громади
	2.5.2 Забезпечення належного рівня водовідведення
	2.5.3 Формування сучасної системи поводження з ПВ
	2.5.4 Відновлення та модернізація транспортної інфраструктури громади
	2.5.5 Забезпечення доступу до якісної питної води через модернізацію систем водопостачання, будівництво артезіанських свердловин, впровадження систем очищення та моніторингу якості води
2.6. Цифрова	2.6.1. Впровадження цифрових сервісів у сфері освіти, охорони

Звіт про стратегічну екологічну оцінку

трансформація громади	здоров'я, соціального захисту, адміністративних послуг та управління громадою
	2.6.2 Створення цифрової платформи громади
	2.6.3 Підвищення цифрової грамотності та інформаційної безпеки мешканців
Стратегічна ціль 3. Сталий розвиток, екологічна відповідальність та соціальна згуртованість	
<i>Оперативні цілі</i>	<i>Завдання</i>
3.1 Підвищення енергоефективності житлово-комунального господарства громади	3.1.1 Модернізація систем освітлення, опалення, водопостачання та водовідведення
	3.1.2 Утеплення будівель, заміна віконних та дверних блоків, встановлення енергоощадного обладнання
	3.1.3 Інтеграція сонячних, вітрових та інших альтернативних джерел енергії.
3.2 Сприяння створенню екологічно свідомої громади через озеленення, благоустрій та розвиток екокультури	3.2.1 Озеленення громади та догляд за природними територіями для комфортного і здорового середовища
	3.2.2 Проведення інформаційних кампаній і екологічних акцій для формування відповідального ставлення до природи серед мешканців громади
	3.2.3 Розвиток системи екологічного обслуговування населення
3.3 Створення умов для соціальної згуртованості та активного залучення мешканців до прийняття рішень і реалізації проєктів розвитку громади	3.3.1 Проведення культурних, освітніх та спортивних заходів для згуртування громади
	3.3.2 Налагодження міжмуніципального та міжнародного співробітництва для спільного вирішення актуальних питань і посилення регіональної участі громадян
	3.3.3 Сприяння участі мешканців у житті громади через консультації, розвиток самоврядування та підтримку ініціатив

Проєкт Плану заходів розробляється для забезпечення досягнення цілей та виконання завдань, визначених Стратегією. В проєкті Плану заходів здійснено опис процесу його розроблення, зазначено критерії відбору і оцінювання проєктів; зазначено перелік проєктів місцевого розвитку та заходів місцевих програм розвитку; виконано аналіз фінансової потреби на його реалізацію та сформовано таблицю розподілу фінансових ресурсів для реалізації проєктів місцевого розвитку та заходів місцевих програм розвитку; наведено порядок моніторингу і оцінювання його виконання, а також таблицю з переліком проєктів місцевого розвитку та заходів місцевих програм розвитку з індикаторами результативності та зазначенням відповідальних виконавців.

Проєкт Плану заходів розроблено відповідно до законів України «Про засади державної регіональної політики», «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про стратегічну екологічну оцінку», а також з врахуванням Методичних рекомендацій щодо порядку розроблення, затвердження, реалізації, проведення моніторингу та оцінювання реалізації стратегій розвитку територіальних громад, затверджених наказом Міністерства розвитку громад та територій України від 21.12.2022 №265. План заходів узгоджується з низкою документів державного планування (ДПП), серед яких: Стратегічні цілі державної екологічної політики України (визначені Законом України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» від 28 лютого 2019 року № 2697-VIII); Стратегія екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату до 2030 року (схвалена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20.10.2021 № 1363-р); Водна стратегія України на період до 2050 року (схвалена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 09.11.2022 № 1134-р); Енергетична стратегія України до 2050 року (схвалена 11 Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21.04.2023 № 373-р); Стратегія формування та реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2035 року та Операційний план заходів з реалізації у 2024-2026 роках Стратегії формування та реалізації

Звіт про стратегічну екологічну оцінку

державної політики у сфері зміни клімату на період до 2035 року (схвалені розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 травня 2024 р. № 483-р); Національна економічна стратегія на період до 2030 року (затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 03 березня 2021 р. № 179); Стратегія розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року (схвалена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10.07.2019 № 526-р); Національна транспортна стратегія України на період до 2030 року (схвалена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30.05.2018 № 430-р); Державна стратегія управління лісами України до 2035 року (затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29.12.2021 № 1777); Національний план дій з охорони навколишнього природного середовища на період до 2025 року (затверджений Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21.04.2021 № 443-р); Національний план управління відходами до 2033 року та План заходів з його реалізації на 2025-2033 роки (розпорядження Кабінету Міністрів України від 27.12.2024 № 1353); Стратегія демографічного розвитку України на період до 2040 року та операційний план заходів з реалізації у 2024-2027 роках Стратегії демографічного розвитку України на період до 2040 року (схвалені Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2024 р. № 922-р) та іншими.

Проект Плану заходів також узгоджується з галузевими програмами місцевого рівня, зокрема «Планом соціально-економічного розвитку Білозірської сільської територіальної громади на 2026 рік» - рішення сесії сільської ради від 22 грудня 2025 року №96-2/VIII, «Програма енергоефективності, енергозбереження та розвитку відновлюваної енергетики Білозірської сільської ради на 2025-2027 роки» - рішення сесії сільської ради від 20 грудня 2024 року № 81-7/VIII, «Охорона навколишнього природного середовища Білозірської сільської територіальної громади на 2025-2026 роки» - рішення сесії сільської ради від 24 квітня 2025 року № 87-4/VIII, «Комплексна програма розвитку надання соціальних послуг на 2025-2028 роки» - рішення сесії сільської ради від 27 червня 2025 року №89-18/VIII, «Програма розвитку охорони здоров'я у Білозірській сільській територіальній громаді» - рішення сесії сільської ради від 27 червня 2025 року №89-21/VIII, «Програма «Благоустрою населених пунктів на території Білозірської сільської ради на 2026-2029 роки» - рішення сесії сільської ради від 27 червня 2025 року №89-22/VIII, «Забезпечення пожежної безпеки та захисту населення і території Білозірської ТГ від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру на 2026-2029 роки» - рішення сесії сільської ради від 25 липня 2025 року №90-10/VIII, «Розвиток та фінансова підтримка комунальних підприємств Білозірської сільської ради на 2026 -2029 роки» - рішення сесії сільської ради від 22 грудня 2025 року №96-4/VIII, «Комплексна програма розвитку освіти Білозірської сільської територіальної громади на 2026-2030 роки» - рішення сесії сільської ради від 22 грудня 2025 року №96-14/VIII, «Програма розвитку фізичної культури і спорту Білозірської сільської територіальної громади на 2026-2030 роки» - рішення сесії сільської ради від 22 грудня 2025 року №96-15/VIII, «Програма розвитку туризму в Білозірській сільській територіальній громаді на 2026-2030 роки» - рішення сесії сільської ради від 22 грудня 2025 року №96-16/VIII.

Проект Плану заходів базується на аналізі соціально-економічної ситуації в державі загалом та в Білозірській сільській територіальній громаді зокрема, а також прогнозах макроекономічних впливів. Як альтернативи розглядаються такі сценарії: гіпотетичний «нульовий» сценарій, за яким План заходів не затверджується; «песимістичний сценарій розвитку» та «стримано оптимістичний сценарій розвитку». За результатами аналізу та обговорень обрано стримано оптимістичний сценарій розвитку, який передбачає поступове впровадження запланованих заходів, використання наявних ресурсів та створення умов для сталого розвитку громади.

2. Характеристика поточного стану довкілля, у тому числі здоров'я населення, та прогнози зміни цього стану, якщо документ державного планування не буде затверджено.

Відповідно до Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» №157-VIII від 05.02.2015 (із змінами та доповненнями), Рішення Білозірської сільської ради «Про добровільне об'єднання територіальних громад» від 26 серпня 2015 року №105-1/VI та Розпорядження Черкаської обласної державної адміністрації «Про затвердження висновку щодо відповідності Конституції та законам України проекту рішення щодо добровільного об'єднання територіальних громад» від 21 серпня 2015 року №421, було створено Білозірську сільську територіальну громаду з адміністративним центром у селі Білозір'я Черкаського району Черкаської області шляхом об'єднання Білозірської та Ірдинської сільських рад. До складу громади входять село Білозір'я, селище Ірдинь та селище Баси.

Місцезнаходження.

Білозірська сільська територіальна громада (далі – громада) розташована в центральній частині України, на території Черкаської області. Адміністративним центром громади є село Білозір'я, яке знаходиться на відстані близько 18 км від обласного центру — міста Черкаси. Відстань до столиці України, міста Київ, становить приблизно 208 км. Загальна площа Білозірської сільської територіальної громади становить 200,7 км², що складає приблизно 0,96% від загальної площі Черкаської області. Близько 64% території громади займають масиви хвойно-листяних лісів, а також гідрологічний заказник місцевого значення «Ірдинське болото», який має виняткове екологічне значення для регіону.

Найвизначнішим природним водним об'єктом громади є саме Ірдинське болото — унікальна гідрологічна система з високим природоохоронним статусом. Через цю болотисту місцевість протікає річка Ірдинка, яка є притокою річки Вільшанка. Вільшанка, у свою чергу, впадає в річку Тясмин, що належить до басейну Дніпра.

Окрім природних водотоків, на території громади наявна система меліоративних каналів, які живлять болото, сприяють регулюванню рівня ґрунтових вод і підтримують водний баланс місцевості.

Ці водні ресурси відіграють важливу роль у збереженні біорізноманіття, регулюванні мікроклімату та підтриманні екологічної рівноваги в регіоні.

Територією громади проходить автомобільна дорога національного значення — автошлях Н-16, яка з'єднує міста Золотоноша — Черкаси — Сміла — Умань. Цей автошлях має важливе стратегічне значення, оскільки сполучає ключові адміністративні центри Черкаської області та забезпечує вихід до міжнародних транспортних коридорів. Найближча залізнична станція — станція ім. Тараса Шевченка, розташована на відстані 18 км від адміністративного центру громади.

До складу громади входять такі населені пункти:

1. село Білозір'я - адміністративний центр громади – 7659 мешканців;
2. селище Ірдинь – 744 мешканця, знаходиться на відстані 25 км. від адміністративного центру громади;
3. селище Баси – 31 мешканець, що знаходиться на відстані 0,8 км. від адміністративного центру громади.

Станом на 1 січня 2026 року загальна чисельність населення громади складає 8434 особи.

Громада межує зі Смілянською, Степанківською, Балаклеївською, Будищенською, Руськополянською, Мліївською, Мошнівською територіальними громадами Черкаського району Черкаської області.

Сусідство з розвиненими громадами, безпосередня близькість до обласного центру — міста Черкаси, вигідне транспортне сполучення, а також багаті природні ресурси й значний екологічний потенціал створюють для Білозірської громади сприятливі умови для динамічного розвитку.

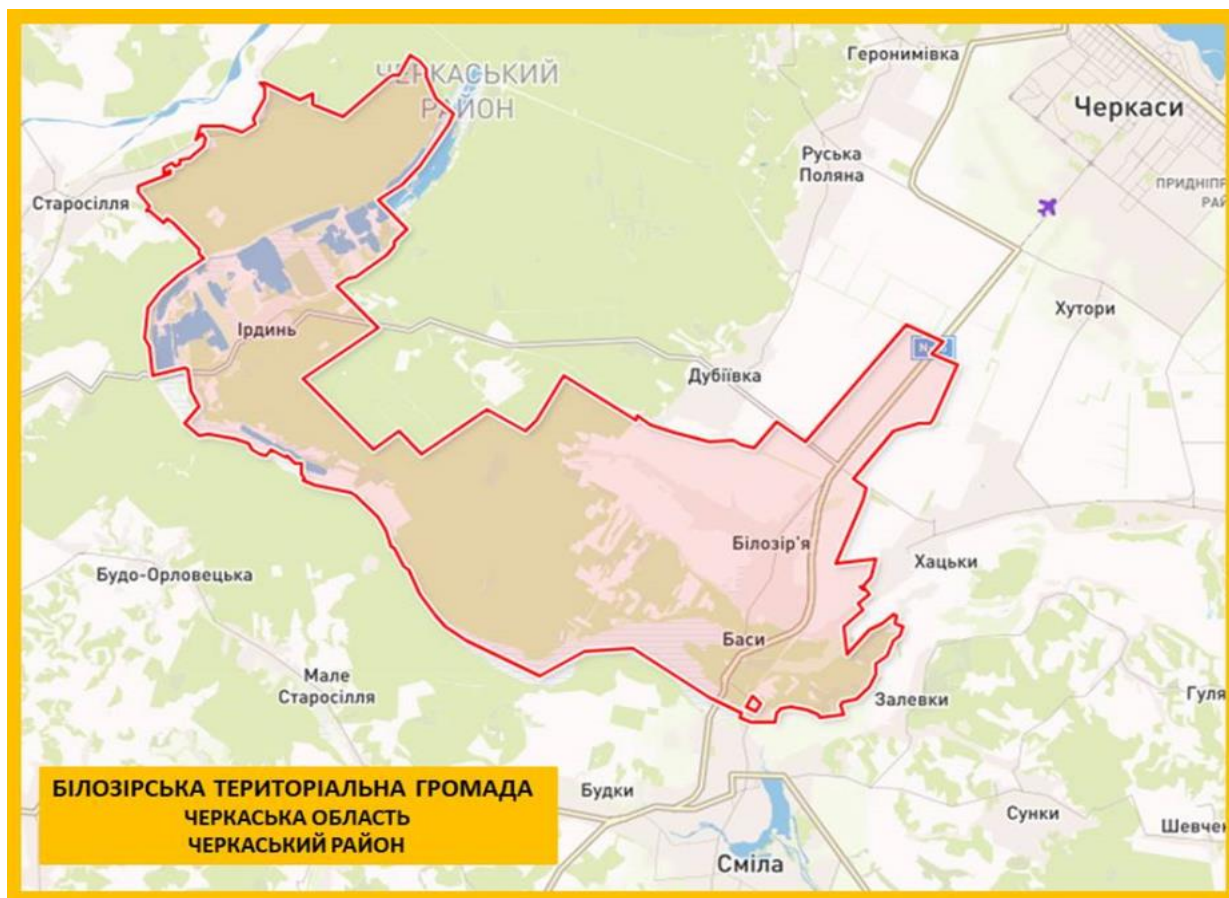
Звіт про стратегічну екологічну оцінку

Таке розташування відкриває широкі можливості для міжмуніципального співробітництва, реалізації спільних інфраструктурних, соціальних та екологічних проєктів, а також для розвитку малого і середнього бізнесу.

Наявність унікальних природних об'єктів, зокрема Ірдинського болота та лісових масивів, формує передумови для екологічного туризму, освітніх ініціатив у сфері охорони довкілля та залучення інвестицій у зелену економіку.

Крім того, транспортна доступність і близькість до великих ринків збуту сприяють економічному партнерству, розвитку логістичних центрів, агропромислових кластерів та туристичної інфраструктури.

Малюнок 1. Картосхема Білозірської сільської територіальної громади Черкаського району Черкаської області

Ландшафт

Ландшафт Білозірської громади є складною системою, що поєднує природні та антропогенні елементи. Його основу формують ліси, болота, річкові долини та аграрні угіддя, які забезпечують екологічну стійкість, біорізноманіття та соціально-економічний розвиток. Унікальність громади визначається Ірдинським болотом і Черкаським бором, які виконують функції природних регуляторів водного режиму та осередків збереження флори і фауни. Водночас ландшафт зазнає впливу урбанізації, інтенсивного землекористування та кліматичних змін, що створює ризики його деградації. Збереження та відновлення природних ландшафтів визначається стратегічним пріоритетом громади, адже вони є основою сталого розвитку, продовольчої безпеки та екологічної рівноваги регіону.

Клімат

Білозірська сільська територіальна громада розташована в помірно континентальному кліматичному поясі. Середньорічна температура повітря становить близько +8 °С. Зими тут м'які, з частими відлигами, останнім часом — малосніжні. Середня температура січня —

Звіт про стратегічну екологічну оцінку

близько -5°C , хоча можливі короткочасні морози до -20°C . Літо зазвичай тепле, іноді спекотне: середня температура липня становить $+20+22^{\circ}\text{C}$, а в найспекотніші дні температура може сягати $+35^{\circ}\text{C}$.

Річна кількість опадів коливається в межах 550–600 мм. Найбільше опадів припадає на травень і червень, що є важливим для вегетації сільськогосподарських культур. Взимку опади переважно випадають у вигляді снігу, хоча часто спостерігаються відлиги.

У громаді переважають західні та північно-західні вітри, середня швидкість яких становить 3–5 м/с. Іноді можливі короткочасні пориви до 15–20 м/с. Навесні можливі пізні заморозки, що слід враховувати під час планування посівної кампанії. В останні роки спостерігаються періоди літньої посухи, особливо в липні–серпні.

У низинних ділянках, зокрема в районі Ірдинського болота, часто утворюються тумани та спостерігається підвищена вологість повітря.

В останні роки спостерігається тенденція до підвищення середньорічної температури та зменшення кількості снігового покриву, що може негативно впливати на водний баланс, врожайність та здоров'я населення.

Атмосферне повітря

На території громади не зафіксовано викидів в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення. Водночас, атмосферне забруднення спричиняється викидами від автомобільного та залізничного транспорту, оскільки через територію Білозірської сільської громади проходить автомобільна дорога національного значення — автошлях Н-16 загального користування державного значення, а також залізнична лінія Південно-Західної залізниці. Додатковими чинниками забруднення є наявність несанкціонованих сміттєзвалищ і випадки самовільного випалювання сухоостою та сухої рослинності мешканцями громади.

Основними забруднювачами є транспортні викиди, які спричиняють підвищення рівня пилу та оксидів азоту. Це може призводити до погіршення стану здоров'я населення, особливо дітей та людей похилого віку. Моніторинг якості повітря на території громади потребує систематизації

Характеристика ґрунтів

Територія Білозірської громади охоплює різноманітні типи ґрунтів, що формують її природно-ресурсний потенціал. Основу сільськогосподарських угідь становлять чорноземи типові та опідзолені, які мають високу родючість і придатні для вирощування зернових, технічних та бобових культур. У лісових масивах, особливо в межах Черкаського бору та Мошногірського кряжу, переважають дерново-слабо- та середньопідзолисті піщані й глинисто-піщані ґрунти, що є природним середовищем для соснових лісів. Ці ґрунти мають легкий механічний склад, середню кислотність і потребують додаткового удобрення при використанні в аграрному секторі.

У межах Ірдинського болота поширені торф'яні та болотні ґрунти, багаті на органічну речовину, але малопродатні для інтенсивного землеробства. Також на території громади трапляються оглеєні та заболочені ґрунти.

Ґрунти території характеризуються середнім рівнем забезпеченості органічною речовиною: вміст гумусу у сільськогосподарських угіддях становить 3,3–3,8%. Це показник, який потребує постійного контролю та заходів щодо його збереження. Особливо цінними є торф'яні ґрунти, зокрема Ірдинські болота, де вміст гумусу сягає 40–60%. Вони виконують важливу екологічну функцію — накопичення органічного вуглецю та підтримання водного балансу.

Збереження та відновлення гумусу визначається як стратегічний пріоритет. Основними завданнями є:

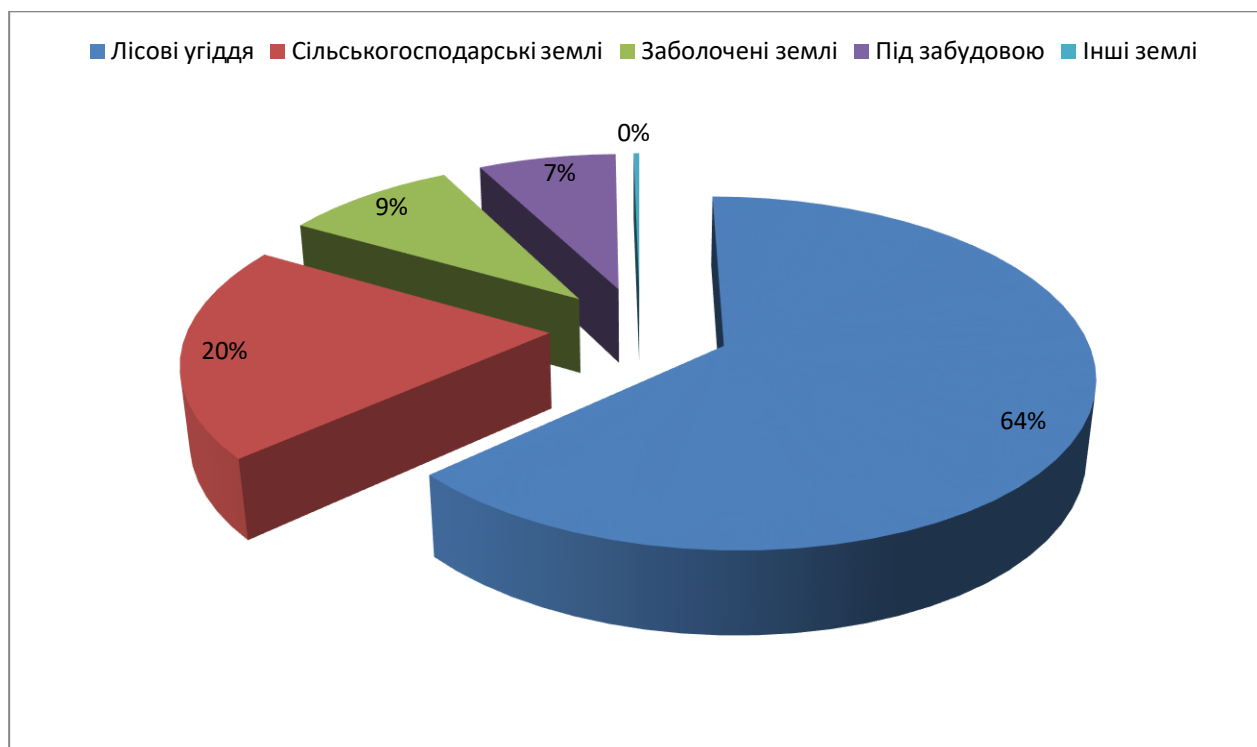
- впровадження науково обґрунтованих сівозмін;
- збільшення частки органічних добрив та сидеральних культур;
- обмеження надмірного розорювання та осушення торф'яних земель;
- створення системи моніторингу вмісту гумусу.

Звіт про стратегічну екологічну оцінку

Очікуваним результатом є стабілізація рівня гумусу на орних землях, збереження високої органічності торф'яних ґрунтів та підвищення продуктивності агросистем.

Загальна площа територіальної громади становить 200,7 км², що охоплює різноманітні типи земель, які відіграють важливу роль у соціально-економічному розвитку регіону. Земельний фонд громади включає сільськогосподарські угіддя, ліси, водні об'єкти, забудовані території, а також землі природоохоронного та рекреаційного призначення. Структура земельного фонду громади представлена нижче.

Діаграма 1. Структура земельного фонду Білозірської територіальної громади

Структура земель Білозірської сільської територіальної громади характеризується значною часткою лісових угідь: площа лісів становить 12,7514 тис. га, що відповідає приблизно 63,5% загальної території громади. Основу лісового покриву складають хвойно-листяні ліси.

Землі сільськогосподарського призначення складають 4041,1 га (20%), з яких орні землі — 3202,7 га, сіножаті — 260 га, пасовища — 578,4 га. Площа сільськогосподарських угідь екстенсивного використання (сіножатей та пасовищ) становить 838,4 га, що складає близько 4,1% від загальної площі території.

На території громади відсутні відновлені землі та екосистеми, рекультивовані землі, а також землі, на яких проводяться заходи з консервації. Станом на сьогодні такі роботи не здійснювалися.

Разом з тим, у стратегічному періоді передбачається:

- проведення інвентаризації земельних ділянок, у тому числі потенційно деградованих земель;
- визначення ділянок, які потребують рекультивації чи консервації;
- розробка програм з відновлення екосистем та підвищення екологічної стійкості території.

Площа забудови громади становить 1,454 тисячі гектарів, що складає 7,24% від загальної території.

Заболочені землі Ірдино-Тясминської низовини займають площу близько 1823,9 тис. га, що становить 9,1% від загальної території.

Звіт про стратегічну екологічну оцінку

Загальна площа об'єктів природно-заповідного фонду громади становить 496,4 тис. гектарів, що відповідає 2,96% території громади.

Ґрунти Білозірської громади зазнають впливу інтенсивного землекористування та кліматичних змін, що може призвести до зниження вмісту гумусу, деградації торф'яних земель та ерозії піщаних ґрунтів. Це, у свою чергу, негативно позначається на продуктивності агросистем, водному балансі та біорізноманітті. Збереження та відновлення ґрунтової родючості визначається стратегічним пріоритетом громади, оскільки стан ґрунтів безпосередньо впливає на продовольчу безпеку та екологічну стійкість території.

Природно-заповідний фонд

На території району наявні 7 природоохоронних об'єктів площею 496,7 га. Найбільшим серед них є гідрологічний заказник місцевого значення — Ірдинське болото. Діяльність природоохоронних об'єктів регулюється Законом України «Про природно-заповідний фонд», іншими документами, що стосуються охорони довкілля, таблиця 5

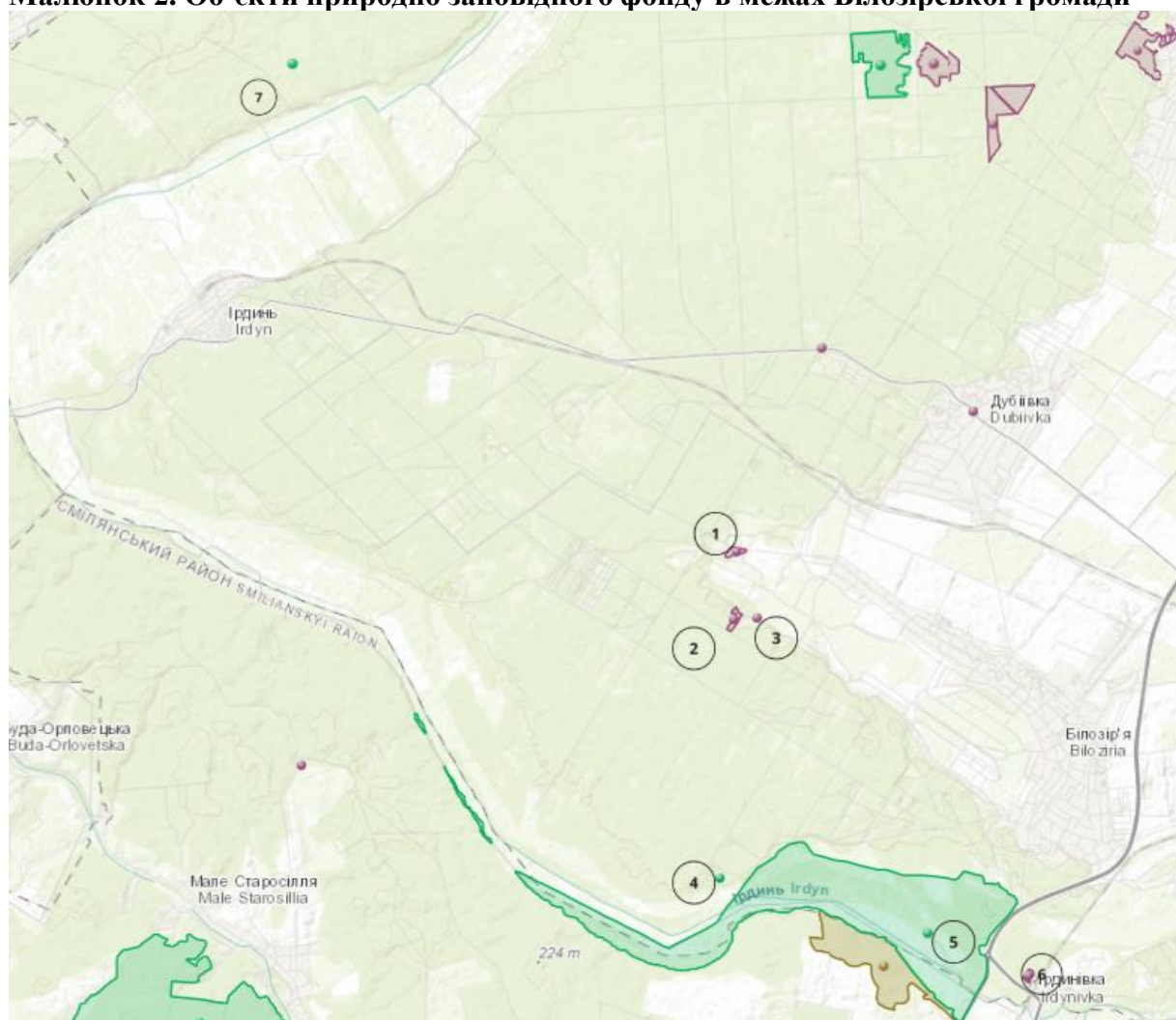
Таблиця 2. Перелік територій та об'єктів ПЗФ на території Білозірської територіальної громади Черкаського району

п/п	Назва об'єкта ПЗФ, категорія	Стан перебування меж в натуру	Площа, га	Адміністративне розміщення та місцезнаходження об'єкта ПЗФ	Назва підприємства, організації, установи – землекористувача (землевласника), у віданні якого знаходиться об'єкт ПЗФ	Постанова, рішення, згідно з якими створено (оголошено) даний об'єкт ПЗФ, змінено його площу, категорію тощо	Інформація щодо наявності положень, охоронних зобов'язань
	2			5	6	7	8
1	Лісові масиви сосни з дубом, ботанічна пам'ятка природи	-	3,5	Черкаський район, кв. 214 вид. 21 Білозірського л-ва	ДП " Черкаське ЛМГ"	Ріш. ОВК від 21.11.84 № 354	наявне
2	Високопродуктивне насадження дуба, ботанічна пам'ятка природи	-	4,7	Черкаський район, кв. 224 вид. 24 Тясминського л-ва (кв. 224 вид. 24 Тясминського л-ва Черкаського лісгоспу)	Філія «Черкаське ЛГ» ДП «Ліси України»	Ріш. ОВК від 21.11.84 № 354	наявне
3	Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення Дядюші	-	0,9	Черкаський район, кв. 224 вид. 33 Тясминського л-ва (кв. 224 вид. 33 Тясминського л-ва Черкаського лісгоспау)	Філія «Черкаське ЛГ» ДП «Ліси України»	Ріш. ОВК від 21.11.84 № 354	наявне
4	Сфагнове болото, ботанічний заказник	-	0,5	Черкаський район, кв. 292 (вид. 21) Тясминського л-ва	Філія «Черкаське ЛГ» ДП «Ліси України»	Ріш. ОВК від 08.01.86 № 7	наявне
5	Гідрологічний заказник місцевого значення Ірдинське болото (заг. Площа 857,5 га),	-	484,6	Черкаський район: Пн-Сх околиця м.Сміли, землі КСП–126,0 га, Смілянське л-во ДП "Смілянське ЛГ"–246,9 га; Черкаський район: кв. 297-300, 303 Тясминського л-ва ДП "Черкаське ЛГ"–484,6	Філія «Черкаське ЛГ» ДП «Ліси України» (кв 297-3299, кв 303, кв 300 вид 1, 7, 12)	Ріш. ОВК від 21.11.84 № 354	наявне

Звіт про стратегічну екологічну оцінку

				га (491,2 га)			
6	Група вікових дубів, ботанічна пам'ятка природи	-	2,2	Черкаський район, кв. 301 (вид 15), 304 Тясминського л-ва	Філія «Черкаське ЛГ» ДП «Ліси України»	Ріш. ОВК від 21.11.84 № 354	наявне
7	Ботанічний заказник місцевого значення «Закревський	-	0,3	Черкаський район, кв. 35 вид. 1, (12) Закревського л-ва	Філія «Черкаське ЛГ» ДП «Ліси України»	Ріш. ОВК від 22.01.82 р. № 12, Ріш. ОВК від 21.11.84 р. № 354	наявне

Малюнок 2. Об'єкти природно заповідного фонду в межах Білозірської громади

Загальна площа об'єктів природно-заповідного фонду (ОПЗФ) у громаді є невисокою та рекомендована до розширення, адже Ірдинське болото, більша частина якого розташована на території Білозірської громади, — це унікальна природна пам'ятка, що сформувалася на місці давнього русла Дніпра. Протягом багатьох років неконтрольований видобуток торфу, осушення та вирубка дерев невпинно руйнували цю неповторну екосистему.

Звіт про стратегічну екологічну оцінку

Ідея створення природоохоронного об'єкта на території Ірдинських боліт виникла майже століття тому. Упродовж останніх років науковці активно працювали над цим питанням: провели детальне обстеження території, задокументували видове різноманіття рослинного і тваринного світу, а також подали ґрунтове наукове обґрунтування до Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України щодо надання цій унікальній місцевості статусу національного природно-заповідного об'єкта.

У травні 2025 року Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України схвалило це наукове обґрунтування, що має стати ключовим кроком на шляху до створення Національного природного парку «Ірдинське болото».

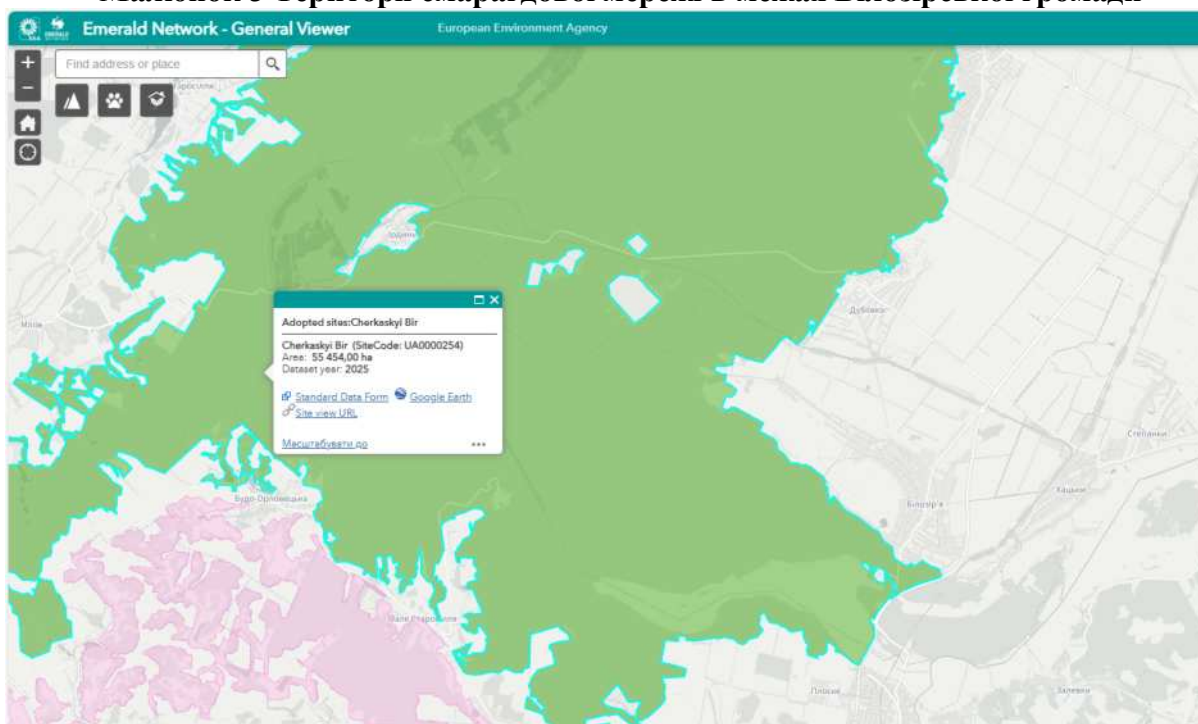
Смарагдова мережа та водно-болотні угіддя, що мають міжнародне значення, біосферні резервати програми ЮНЕСКО "Людина і біосфера", об'єкти всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

Окремі території, що мають особливу цінність для охорони довкілля, відносяться до Смарагдової мережі. Мета збереження територій Смарагдової мережі полягає у забезпеченні охорони оселищ та видів, наведених у Резолюціях Бернської конвенції, що і є передумовою для створення території Смарагдової мережі та збереження яких реалізується через біогеографічний підхід, що передбачає визначення територій довгострокового збереження видів і оселищ в межах біогеографічних регіонів.

Смарагдові об'єкти розташовані на території області характеризуються специфічними біотопноекотопними, екотонними характеристиками та мають певні відмінності та особливості в поширенні природного, антропогенного та спонтанного рослинного покриву, в різноманітті яких зберігається значна кількість зникаючих та рідкісних видів флори і фауни. Всі об'єкти мають важливе природоохоронне значення і охоплюють всі типи біотопів (оселищ) цієї території. На території об'єктів Смарагдової мережі зустрічаються види рослин та тварин, які охороняються Бернською конвенцією.

На території Білозірської громади розташована частина Черкаського бору (Site Code: UA0000254) — найбільшого природного соснового масиву України, що входить до Смарагдової мережі. Загальна площа бору становить понад 54 тис. га, з яких кілька тисяч гектарів знаходяться у межах Білозірської громади. Точні дані щодо площі будуть уточнені після проведення інвентаризації земель.

Малюнок 3 Території смарагдової мережі в межах Білозірської громади

Джерело: <https://emerald.eea.europa.eu/>

Збереження природних оселищ та видів, які мають особливу охорону в Європі й внесені до стандартних форм даних територій Смарагдової мережі, варто визначати як стратегічний пріоритет громади. Це не лише відповідає міжнародним зобов'язанням України, а й створює основу для сталого розвитку на місцевому рівні.

На території громади водно-болотні угіддя міжнародного значення, біосферні резервати та об'єкти Всесвітньої природної спадщини відсутні.

На території Білозірської громади видобуток торфу та осушення Ірдинського болота більше не здійснюються, однак екосистема продовжує зазнавати впливу кліматичних змін, підтоплення та рекреаційного навантаження. Основними загрозами залишаються зниження рівня ґрунтових вод, пересихання малих водойм та забруднення довкілля. Наслідками можуть стати втрата біорізноманіття, зменшення рекреаційного потенціалу та порушення водного балансу. Стратегічним пріоритетом громади є розширення площі природоохоронних територій та інтеграція у Смарагдову мережу для забезпечення довгострокового збереження природних ресурсів

Надра

Надра Білозірської громади характеризуються наявністю торф'яних покладів та значних запасів підземних прісних вод. Торф виконує важливу екологічну функцію — накопичення органічного вуглецю та підтримання водного балансу, водночас має потенціал для використання в енергетичних та аграрних цілях. На території громади розташовано 29 артезіанських свердловин, що забезпечують водопостачання для міста Сміла. Рациональне використання торфу та охорона підземних вод визначаються стратегічними пріоритетами громади, оскільки їх стан безпосередньо впливає на екологічну стійкість та якість життя населення.

Водний басейн

Найвизначнішим природним водним об'єктом громади є Ірдинське болото — унікальна гідрологічна система з високим природоохоронним статусом. Через цю болотисту місцевість протікає річка Ірдинка, яка є притокою річки Вільшанка. Вільшанка, у свою чергу, впадає в річку Тясмин, що належить до басейну Дніпра.

Річка Ірдинка — невелика водна артерія, яка бере початок у центральній частині Ірдинського болота, протягом багатьох років перегороджена Монастирською греблею, що використовувалася для перекачування води з метою видобування торфу. В процесі цієї діяльності разом із водою на інший бік греблі потрапляли мул, пісок, залишки рослинності, що з часом призвело до замулення території русла річки Ірдинки протяжністю близько одного кілометра.

На сьогоднішній день виникла серйозна екологічна проблема: незважаючи на безсніжні зими та посушливі літа, рівень води з іншого боку греблі продовжує підніматися, що призводить до затоплення нових територій. Це створює загрозу для навколишніх екосистем, сільськогосподарських угідь і може мати довготривалі негативні наслідки.

Просте розриття греблі не вирішить проблему, оскільки вода не має природного шляху для відтоку. Для ефективного відведення надлишкової води необхідно прокопати дренажну каналу протяжністю близько одного кілометра, яка дозволить воді поступово сходити з підтоплених ділянок і відновити природний гідрологічний баланс.

Окрім природних водотоків, на території громади наявна система меліоративних каналів, які живлять болото, сприяють регулюванню рівня ґрунтових вод і підтримують водний баланс місцевості.

Ці водні ресурси відіграють важливу роль у збереженні біорізноманіття, регулюванні мікроклімату та підтриманні екологічної рівноваги в регіоні.

Водні ресурси громади перебувають під впливом антропогенних факторів, що призводить до порушення природного гідрологічного балансу. Підняття рівня води та замулення русла річки Ірдинки створюють загрозу для екосистем і сільськогосподарських угідь, а також можуть мати довготривалі негативні наслідки для біорізноманіття. Водночас

спостерігається тенденція до зниження рівня ґрунтових вод, що спричиняє пересихання малих річок і ставків, погіршує водний баланс та зменшує можливості використання водних ресурсів у сільському господарстві. Впровадження заходів з регулювання водного режиму та створення системи моніторингу стану ґрунтових і поверхневих вод визначаються стратегічними пріоритетами громади.

Флора

Рослинний світ Білозірської громади є типовим для Лісостепу України, проте має унікальні риси, зумовлені наявністю болотистих екосистем, зокрема Ірдинського болота, а також лісових масивів і сільськогосподарських угідь.

Рослинність Ірдинського болота представлена евтрофними лісовими, чагарниковими, трав'яними та трав'янисто-моховими угрупованнями. Тут зростають дерева: вільха клейка, вільха чорна, береза пухнаста, береза повисла. Серед чагарників поширені: верба сіра, верба тритичинкова, крушина. Трав'яний покрив болота складається переважно з осоки високої, загостреної, очерету, пухівки, рогозу. Ці угруповання формують складну екосистему з високим біорізноманіттям, важливу для регуляції водного балансу та збереження природного середовища.

У лісовому фонді переважають насадження дуба звичайного та сосни звичайної. Також трапляються інші породи дерев, зокрема граб, липа серцелиста, ясен звичайний, клен гостролистий та осика. Ліси виконують важливу екологічну функцію, забезпечуючи стабільність місцевих ландшафтів, збереження ґрунтів та середовища існування для багатьох видів фауни.

Рослинний світ громади перебуває під впливом антропогенних факторів та кліматичних змін, що може призвести до деградації болотних екосистем, зменшення біорізноманіття та втрати цінних лісових угруповань. Збереження Ірдинського болота, охорона лісових масивів і впровадження заходів з відновлення природної рослинності визначаються стратегічними пріоритетами громади, оскільки стан флори безпосередньо впливає на екологічну стійкість території та якість життя населення

Фауна

У межах Білозірської громади сформувався різноманітний тваринний світ, характерний для зони Лісостепу. Завдяки наявності лісів, луків, водойм та сільськогосподарських угідь тут мешкає багато видів диких тварин.

Серед ссавців найпоширенішими є козуля європейська, заць-русак, лисиця звичайна, білка, їжак білочеревий, куниця, борсук, а також дикий кабан. Іноді зустрічається лось. У лісах і поблизу водойм трапляються ондатри, бобри та єнотовидні собаки.

Пташиний світ громади дуже багатий. Зокрема, у районі Ірдинських боліт налічується 189 видів птахів. Найпоширенішими є зяблики, синиця велика, великий строкатий дятел, дрозд чорний та дрозд співочий, лебідь-шипун, журавель сірий, лелека білий, лиска, чапля сіра. Ірдинське болото є важливим природним осередком для охорони біорізноманіття. Тут зафіксовано 25 видів птахів, занесених до Червоної книги України У сільській місцевості звичними є ластівки, горобці, сороки, гава, крук.

Серед плазунів зустрічаються черепаха болотяна, ящірка зелена, ящірка прудка, вуж звичайний, гадюка звичайна, а також гадюка степова — рідкісний вид, занесений до Червоної книги України. Також трапляється веретільниця ламка — безнога ящірка, яку часто плутають зі змією.

Земноводні представлені великою кількістю ропухи сірої, квакші, тритоном звичайним, жабою озерною, жабою ставковою та ропухою зеленою.

Тваринний світ громади є надзвичайно цінним для збереження біорізноманіття Черкащини та всієї України. Його охорона має важливе значення для підтримання природної рівноваги та розвитку екологічного туризму.

Тваринний світ громади перебуває під впливом антропогенних факторів та кліматичних змін, що може призвести до втрати місць існування рідкісних видів, зменшення чисельності диких тварин та погіршення стану популяцій земноводних і птахів. Збереження

Ірдинського болота, охорона видів Червоної книги та впровадження системи моніторингу фауни визначаються стратегічними пріоритетами громади, оскільки стан тваринного світу безпосередньо впливає на екологічну рівновагу.

Біорізноманіття

Біорізноманіття Білозірської громади є надзвичайно цінним завдяки поєднанню лісових, болотних та аграрних екосистем. Особливе значення має Ірдинське болото, де зберігається унікальна флора і фауна, включно з видами Червоної книги України. Збереження та відновлення біорізноманіття визначається стратегічним пріоритетом громади, оскільки воно забезпечує екологічну стійкість території та створює потенціал для розвитку екологічного туризму.

Природні території та об'єкти безпеки життєдіяльності населення та його здоров'я, матеріальні активи.

Природні території Білозірської громади вирізняються багатством екосистем і мають важливе природоохоронне значення. Близько 63,5% території громади займають хвойно-листяні ліси Черкаського бору, Мошногірського кряжу, а також заказник місцевого значення «Ірдинське болото» — унікальна гідрологічна система, що виконує функції природного фільтра, регулятора водного балансу та осередку біорізноманіття.

Також до природних територій Білозірської громади належать заплави річок Ірдинка, Вільшанка та Тясмин із прибережною рослинністю, а також природні луки й пасовища, що зберігають біорізноманіття регіону.

З метою екопросвіти та сталого туризму облаштовано дві екологічні стежки протяжністю 2,8 км та 2,2 км.

На території громади функціонують два сміттєзвалища: одне — в селищі Ірдинь площею 1 га, інше — в селі Білозір'я площею 2 га.

У громаді поводження з відходами регулюється на рівні місцевого самоврядування через комунальне підприємство Білозірської сільської ради. Вивезення побутових відходів від домогосподарств здійснюється один раз на місяць згідно з графіком. Від підприємств, установ і торгових точок — по мірі необхідності, за окремими угодами.

З 2019 року в громаді діє система роздільного збирання сміття. Облаштовано 15 спеціалізованих майданчиків із окремими контейнерами для скла, пластику та паперу. Це дозволяє зменшити обсяг змішаних відходів і сприяє повторному використанню ресурсів.

Окрему увагу приділено збору небезпечних відходів: використані батарейки збираються у навчальних закладах громади та передаються на утилізацію відповідно до екологічних норм.

Регулювання здійснюється відповідно до чинного законодавства України, а також місцевих правил благоустрою. Громада прагне до вдосконалення системи управління відходами шляхом підвищення екологічної культури, розширення інфраструктури та залучення партнерів до переробки вторинної сировини.

Централізоване водопостачання та водовідведення наявне лише в селищі Ірдинь. Очищення стічних вод здійснюється через систему каналізації та очисні споруди. Побутові стоки від житлових будинків, установ і підприємств надходять на очисні споруди, де проходять механічне та біологічне очищення.

Забір води здійснюється з артезіанських свердловин. Вода подається до домогосподарств та установ через мережу водогонів. Обслуговування систем водопостачання та водовідведення забезпечує комунальне підприємство «Ірдинське», яке відповідає за якість води, проведення ремонтних робіт і контроль технічного стану мереж.

У населених пунктах, де відсутня централізована каналізація, використовуються вигрібні ями або локальні очисні установки. Вивезення рідких побутових відходів здійснюється спеціалізованим транспортом за заявками мешканців.

Водопостачання також організовано індивідуально — кожне домогосподарство має власну свердловину або колодязь. Така система забезпечує автономність, проте вимагає від мешканців самостійного контролю за якістю води та технічним станом обладнання.

Звіт про стратегічну екологічну оцінку

Громада працює над покращенням доступу до водопостачання та водовідведення, зокрема шляхом модернізації наявних систем. Розроблено проектно-кошторисну документацію на будівництво очисних споруд у селищі Ірдинь (потребує коригування). Також здійснюється контроль за якістю води та ведеться пошук можливостей для розширення мереж централізованого водопостачання та водовідведення в перспективі.

Медичне обслуговування жителів Білозірської громади забезпечує КНП «ЦПМСД», який включає амбулаторію в селі Білозір'я та ФАП у селищі Ірдинь, з повністю оновленою інфраструктурою, адаптованою до потреб пацієнтів і осіб з інвалідністю. Заклад оснащений сучасним обладнанням, генератором, твердопаливною котельнею, має власний транспорт і лабораторію, що надає доступні скринінгові послуги. Завдяки регулярним виїздам обласних спеціалістів та охопленню 90% населення деклараціями, громада отримує якісну первинну і спеціалізовану допомогу на місці.

На території селища Ірдинь розташована пожежна команда. Враховуючи, що відстань між селищем Ірдинь та селом Білозір'я становить 25 км, це ускладнює оперативне реагування на пожежі в селі Білозір'я. Протягом тривалого часу порушувалося питання щодо необхідності ефективного забезпечення пожежної безпеки на території села. З метою підвищення рівня захисту у 2024 році було підписано договір про співробітництво територіальних громад у формі спільного фінансування закладу «Місцева пожежна команда» Степанківської сільської ради. Цей договір відповідно забезпечив село Білозір'я оперативним доступом до пожежної охорони.

На території Білозірської громади діють два поліцейські офіцери громади, які забезпечують постійну присутність правоохоронців, оперативне реагування на виклики та підтримання громадського порядку

Фонд захисних споруд цивільного захисту на території Білозірської сільської територіальної громади налічує 7 об'єктів, які класифікуються як найпростіші укриття. Загальна місткість цих споруд становить 550 осіб.

Питаннями цивільного захисту в громаді займається Відділ з питань правопорядку, безпеки громадян, цивільного захисту, охорони праці, запобігання корупції, зв'язків з правоохоронними органами та оборонно-мобілізаційної роботи виконавчого комітету Білозірської сільської ради, який координує заходи безпеки, взаємодіє з відповідними службами та забезпечує готовність громади до надзвичайних ситуацій.

Чисельність населення і демографічна ситуація.

Кількість населення громади станом на 01.01.2026 року становить 8434 чоловік:

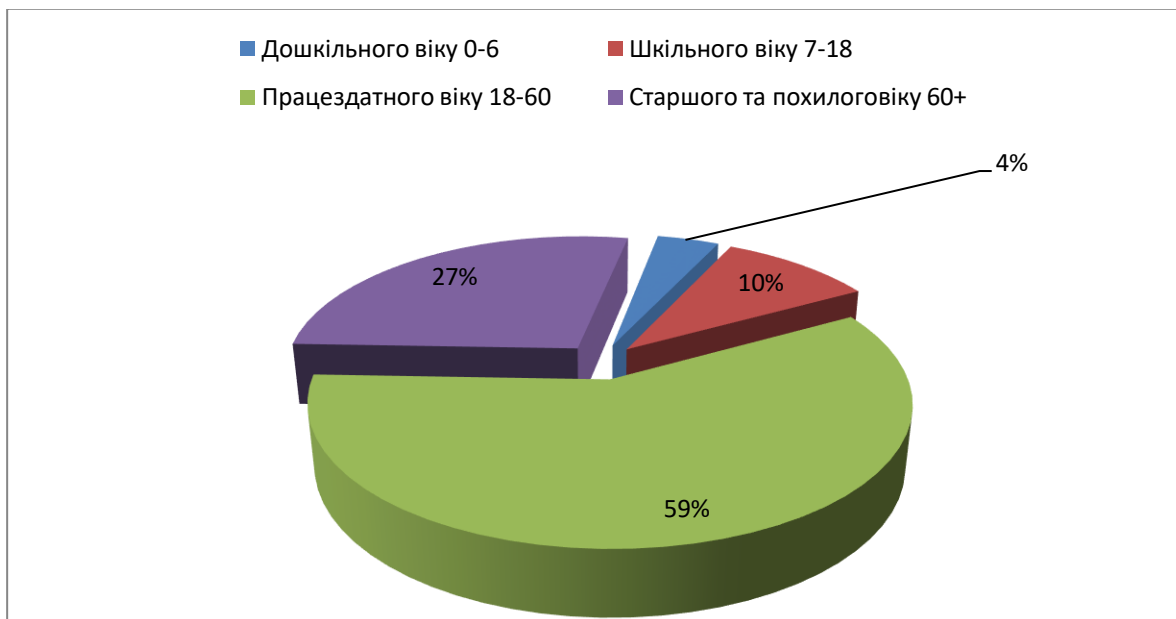
Станом на 1 січня 2026 року загальна чисельність населення громади складає 8434 особи: село Білозір'я – 7659 осіб; селище Ірдинь – 744 особи; селище Баси – 31 особа.

Таблиця 3. Динаміка демографічних показників по Білозірській територіальній громаді

Показники	2021	2022	2023	2024
Чисельність наявного населення, (тис. осіб)	9,1	8,9	8,5	8,5
Загальні коефіцієнти народжуваності, (на 1000 осіб)	5,1	4,3	3,3	2,5
Загальні коефіцієнти смертності, (на 1000 осіб)	15,4	15,7	17,6	15,6

Як видно з таблиці, чисельність населення громади в період 2021–2024 років має тенденцію до зменшення. Такий спад свідчить про необхідність термінових заходів щодо стабілізації демографічної ситуації та залучення молоді до різних сфер життя громади.

Діаграма 2. Структура населення Білозірської територіальної громади

Структура населення Білозірської територіальної громади демонструє тривожну демографічну тенденцію, характерну для багатьох сільських регіонів України. Спостерігається поступове старіння населення, що проявляється у зростанні частки осіб пенсійного віку та зменшенні кількості молоді. Це свідчить про зниження природного приросту та демографічне навантаження на соціальну сферу.

Значна частина факторів, що впливають на демографічну ситуацію в громаді, сформована на загальнодержавному рівні та зумовлена фінансово-економічним станом країни. Стабілізація економіки, завершення воєнних дій і подолання кризових явищ створюють основу для сталого демографічного розвитку. Це, в свою чергу, сприятиме нормалізації процесів природного відтворення населення. Враховуючи складність і тривалість цього процесу, потрібно передбачати заходи, спрямовані на створення сприятливих умов для проживання, підтримку молодих сімей, розвиток локальної економіки та збереження людського потенціалу.

Станом на 2025 рік чисельність працездатного населення громади становить 4347 осіб. Із них близько 3000 осіб залучені до трудової діяльності у підприємствах, установах та організаціях різних форм власності та господарювання. Безпосередньо на території громади працює близько 1200 осіб, решта — здійснює трудову діяльність у містах Сміла та Черкаси, що свідчить про наявність трудової міграції.

Повномасштабна війна істотно трансформувала ринок праці громади. Частина мешканців, зокрема працездатне населення, було змушене виїхати за кордон або до інших регіонів України. Одночасно в громаді наразі проживає 230 осіб працездатного віку з числа внутрішньо переміщених осіб (ВПО), що створює нові виклики та можливості для інтеграції цих людей у місцеве економічне життя.

Природні території та об'єкти безпеки життєдіяльності населення Білозірської громади формують комплексну систему взаємодії довкілля та соціальної інфраструктури. Ліси, болота та річкові заплави забезпечують екологічну стійкість, проте їх стан залежить від ефективності управління відходами та водними ресурсами. Недостатній розвиток централізованих систем водопостачання і водовідведення створює ризики для здоров'я населення, які компенсуються роботою медичних закладів та системою цивільного захисту. Пожежна охорона та поліцейські офіцери громади забезпечують захист матеріальних активів і громадського порядку. Взаємодія цих факторів визначає рівень екологічної безпеки та

якості життя населення, а стратегічним пріоритетом є модернізація інфраструктури, охорона природних територій і розвиток екологічної культур

Об'єкти культурної спадщини

Станом на 2025 рік, на території громади не зареєстровано об'єктів культурної спадщини відповідно до даних Державного реєстру нерухомих пам'яток України.

Якщо проєкт Плану заходів не буде затверджено це призведе до збереження існуючих проблем та посилення негативних тенденцій у стані довкілля: деградації ґрунтів, зниження рівня ґрунтових вод, втрати біорізноманіття, погіршення якості повітря та води. Це матиме довготривалі наслідки для екологічної стійкості, здоров'я населення та соціально-економічного розвитку громади

Соціальна інфраструктура також опиниться під ризиком: без модернізації систем водопостачання та водовідведення зростатимуть загрози для здоров'я населення, а обмежені ресурси цивільного захисту та пожежної безпеки підвищуватимуть вразливість громади у надзвичайних ситуаціях. Демографічні тенденції свідчатимуть про подальше старіння населення та відтік молоді, що зменшить економічний потенціал і збільшить навантаження на соціальну сферу.

Таким чином, відсутність затвердженого Плану заходів означитиме втрату можливостей для сталого розвитку, збереження природних ресурсів та підвищення якості життя мешканців. Затвердження документа є критично важливим для забезпечення екологічної стійкості, соціальної безпеки та економічного зростання громади.

3. Характеристика стану довкілля, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я на територіях, які ймовірно зазнають впливу.

Територія Білозірської громади має сприятливі природні умови: відсутні великі промислові виробництва, значну площу займають хвойно-листяні ліси Черкаського бору та Мошногірського кряжу, а також водно-болотні угіддя, серед яких заказник «Ірдинське болото». Водночас існують екологічні проблеми — підтоплення ділянок через замулення річки Ірдинки, ерозія ґрунтів на схилах Мошногірського кряжу та наявність несанкціонованих сміттєзвалищ.

Життєдіяльність мешканців громади забезпечується через поєднання централізованих і автономних систем. У селищі Ірдинь функціонує система водопостачання та водовідведення, тоді як у селі Білозір'я та хуторі Баси — переважають індивідуальні свердловини та вигрібні ями. Вивезення побутових відходів здійснюється регулярно, а з 2019 року запроваджено роздільний збір сміття. Екологічна просвіта активно підтримується навчальними закладами та громадськими ініціативами.

Загальний стан здоров'я населення Білозірської громади не викликає критичних занепокоєнь, однак існують ризики, пов'язані з якістю питної води в індивідуальних джерелах, особливо у зонах без централізованого водопостачання. Підтоплення територій та близькість до заболочених ділянок можуть сприяти поширенню вологолюбних мікроорганізмів, алергенів і підвищенню ризику інфекційних захворювань. Відсутність промислового забруднення позитивно впливає на рівень захворюваності органів дихання, а наявність зелених зон сприяє психоемоційному комфорту мешканців. Водночас, як і в інших регіонах України, спостерігається зростання кількості онкологічних захворювань, серцево-судинних патологій, порушень психічного здоров'я, що пов'язано з тривалим стресом, наслідками війни, соціальною нестабільністю та обмеженим доступом до спеціалізованої медичної допомоги.

Найсуттєвіший вплив на атмосферне повітря, водні ресурси та ґрунти в межах Білозірської громади спричиняє життєдіяльність населення, функціонування сільськогосподарських підприємств та викиди, пов'язані з експлуатацією автотранспорту. Викиди транспортних засобів негативно впливають на якість повітря та стан ґрунтів, особливо вздовж автошляхів. Для підтримання належного стану повітряного басейну доцільно реалізовувати компенсаційні заходи, зокрема створення зелених насаджень уздовж

транспортних артерій. Додаткове навантаження на довкілля спричиняє діяльність житлово-комунальних підприємств, які експлуатують зношені інженерні мережі, що призводить до скидів стічних вод у ґрунт і поверхневі водойми. З метою запобігання забрудненню водних ресурсів необхідно оновити системи водовідведення та модернізувати очисні споруди. Вдосконалення потребує також система поводження з побутовими відходами — шляхом збільшення охоплення домогосподарств цією послугою та забезпечення дотримання санітарних і технічних норм експлуатації сміттєзвалищ.

Прогнозні наслідки реалізації Плану заходів

Атмосферне повітря: створення зелених насаджень, розвиток екологічного транспорту та енергоефективності зменшить викиди, покращить якість повітря та знизить ризики респіраторних захворювань.

Водні ресурси: модернізація систем водопостачання та водовідведення, і контроль за санітарними зонами забезпечить покращення якості питної води та зменшить ризики інфекційних захворювань. У випадку невиконання цих заходів існує загроза погіршення стану ґрунтових і поверхневих вод, що негативно вплине на здоров'я населення.

Земельні ресурси: впровадження ґрунтозахисних та агролісомеліоративних заходів зменшить ризики ерозії та деградації ґрунтів, підвищить їхню родючість. Це сприятиме розвитку аграрного сектору та продовольчій безпеці громади. У разі відсутності таких заходів можливе зростання площ деградованих земель, що негативно позначиться на економіці та екології.

Природоохоронні території та біорізноманіття: просторове планування з урахуванням меж природоохоронних територій, створення буферних зон та обмеження антропогенного навантаження сприятиме збереженню екосистем і рідкісних видів. Це матиме позитивний вплив на рекреаційний потенціал громади та якість життя населення. У випадку невиконання заходів можливе зростання ризику деградації природних оселищ.

Здоров'я населення: реалізація Плану заходів сприятиме покращенню умов життєдіяльності, зниженню ризиків інфекційних та респіраторних захворювань, підвищенню психоемоційного комфорту завдяки розвитку зелених зон і культурної інфраструктури. Водночас, без належного контролю за якістю води, станом сміттєзвалищ та транспортними викидами можуть зберігатися ризики для здоров'я, зокрема алергії, серцево-судинні та онкологічні захворювання.

4. Екологічні проблеми, у тому числі ризики впливу на здоров'я населення, які стосуються документа державного планування з її реалізації, зокрема щодо територій з природоохоронним статусом.

Аналіз екологічного стану громади дозволив визначити ключові напрямки, на які спрямовані заходи Плану на найближчі два роки. Пріоритетом є мінімізація ризиків для здоров'я населення та збереження унікального природного потенціалу.

1. Атмосферне повітря: моніторинг та мінімізація викидів

Забруднення повітря у громаді має фоновий характер (транскордонний вплив м. Черкаси) та локальний (автошлях Н-16).

Проблематика: Основна концентрація шкідливих речовин (оксиди азоту, чадний газ, пил) спостерігається вздовж магістралей та в зонах житлової забудови через спалювання сухої рослинності.

Вплив на здоров'я: Це спричиняє зростання респіраторних захворювань, алергій та серцево-судинних патологій у мешканців прилеглих територій.

2. Гідрологічний стан та якість водних ресурсів

Водне середовище є найбільш вразливим компонентом екосистеми громади.

Проблематика: Зниження рівня ґрунтових вод та замулення русла р. Ірдинка через Монастирську греблю. Попри посухи, рівень води в окремих частинах Ірдинського болота піднімається, що загрожує затопленням нових ділянок та деградацією екосистеми.

Ризики для населення: Проникнення нітратів, пестицидів та бактеріальних стоків із септиків у водоносні шари через відсутність герметичних споруд водовідведення.

Наслідки для здоров'я: Ризик розвитку онкологічних захворювань, хвороб шлунково-кишкового тракту та небезпека для найбільш вразливих груп (діти, вагітні жінки).

3. Ґрунти та управління відходами

Проблематика: Виснаження ґрунтів через інтенсивне агровиробництво та накопичення токсинів у місцях стихійних сміттєзвалищ.

4. Стан інфраструктури та екологічні ризики

Інфраструктурний розвиток громади безпосередньо впливає на екологічну безпеку:

Очисні споруди: Наявні об'єкти водовідведення перебувають у незадовільному стані, що призводить до потрапляння неочищених стоків у ґрунт.

Дорожнє господарство: Зношене покриття доріг призводить до перевитрат пального та збільшення викидів відпрацьованих газів.

Енергоефективність: Впровадження енергозберігаючих технологій у закладах соціальної сфери громади дозволить знизити використання викопного палива та обсяги викидів продуктів згорання.

5. Біорізноманіття та природоохоронний статус

Громада володіє значним ресурсом (ліси та заказник «Ірдинське болото»), що потребує захисту від антропогенного тиску.

Захист екосистем: План заходів не передбачає негативного впливу на території природно-заповідного фонду та Смарагдової мережі. Основна мета — адаптація до кліматичних змін.

Психоемоційний фактор: Збереження лісових масивів та рекреаційних зон є критично важливим для відновлення психоемоційного стану мешканців та реабілітації військовослужбовців громади.

Висновок щодо реалізації Плану заходів

Реалізація Плану заходів забезпечить комплексний підхід: від модернізації критичної інфраструктури (капітальний ремонт водогону та системи водовідведення, ремонт доріг, облаштування сміттєзвалища, придбання індивідуальних пластикових контейнерів) до впровадження альтернативних джерел енергії – сонячних електростанцій. Такий підхід дозволить перетворити екологічні ризики на можливості для сталого розвитку Білозірської громади, створюючи безпечне середовище для життя та здоров'я людей.

5. Зобов'язання у сфері охорони довкілля (у тому числі, пов'язані з запобіганням негативному впливу на здоров'я населення), встановлені на міжнародному, державному та інших рівнях, що стосуються документа державного планування, а також шляхи врахування таких зобов'язань під час підготовки документа державного планування.

Відповідно до Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» та нормативно-правової бази України документ державного планування повинен враховувати низку зобов'язань:

– пріоритетність вимог екологічної безпеки, обов'язковість додержання екологічних стандартів, нормативів та лімітів використання природних ресурсів;

– виконання ряду заходів, що гарантують екологічну безпеку середовища для життя і здоров'я людей, а також запобіжний характер заходів щодо охорони навколишнього природного середовища;

– проєктне спрямування на збереження просторової та видової різноманітності та цілісності природних об'єктів і комплексів;

– узгодження екологічних, економічних та соціальних інтересів суспільства на основі поєднання міждисциплінарних знань екологічних, соціальних, природничих і технічних наук та прогнозування стану навколишнього природного середовища;

Звіт про стратегічну екологічну оцінку

- використання отриманих висновків моніторингу та комплексу охоронних заходів об'єкта для виконання можливостей факторів позитивного впливу на охорону довкілля;
- забезпечення загальної доступності матеріалів детального плану території та самого звіту СЕО відповідно до вимог Закону України «Про доступ до публічної інформації»;
- надання інформації щодо обґрунтованого нормування впливу планової діяльності на навколишнє природне середовище;
- оцінка ступеню антропогенної змінності територій, сукупної дії факторів, що негативно впливають на екологічну ситуацію.

Основні зобов'язання у сфері охорони довкілля стосуються заходів щодо охорони земельних ресурсів, лісів, повітряного, водного та ґрунтового середовища. Комплексні заходи з охорони довкілля ґрунтуються на пропозиціях схем і проєктів районного проєктування та відповідних розділів прогнозів економічного та соціального розвитку підприємств, схем генеральних планів території. Основні принципи екологічного захисту навколишнього середовища передбачають:

- дотримання нормативів гранично допустимих рівнів екологічного навантаження на природне середовище та санітарних нормативів;
- виділення природно-заповідних, ландшафтних, курортно-рекреаційних, історико-культурних зон з відповідним режимом їх охорони;
- збереження та раціональне використання цінних природних ресурсів;
- встановлення санітарно-захисних зон для охорони водойм, джерел водопостачання і мінеральних вод тощо.

Зобов'язання у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язані із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення, встановлені на державному та місцевому рівнях та пов'язані з дотриманням низки нормативних документів, зокрема:

1. Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки, затвердженої Постановою Кабінету Міністрів України від 05 серпня 2020 року № 695.

2. Стратегії сталого розвитку «Україна-2030», схваленої Указом Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019.

3. Програма охорони навколишнього природного середовища Черкаської області на 2021–2027 роки.

4. Національний план дій щодо боротьби з деградацією земель та опустелюванням (розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.03.2016 №271-р; постановою Кабінету Міністрів України від 04.12.2019 №1065 термін виконання заходів НПД продовжено до 2025 року);

5. План заходів щодо виконання Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року (розпорядження Кабінету Міністрів України від 06.12.2017 №932-р).

6. Державна Стратегія управління лісами України до 2035 року та операційний план її реалізації у 2022-2024 роках (розпорядження Кабінету Міністрів України від 29.12.2021 №1777-р);

7. Стратегія формування та реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2035 року (розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.05.2024 №483-р);

8. Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 року (розпорядження Кабінету Міністрів України від 08.11.2017 №820-р);

9. Національний план управління відходами в Україні до 2033 року (розпорядження Кабінету Міністрів України від 27.12.2024 №1353-р);

10. Стратегія зрошення та дренажу в Україні на період до 2030 року (розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.08.2019 №688-р);

Основними міжнародними правовими документами щодо СЕО є:

1. Протокол про стратегічну екологічну оцінку (Протокол про СЕО) до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (Конвенція Еспо), ратифікований Верховною Радою України (№ 562-VIII від 01.07.2015).

Звіт про стратегічну екологічну оцінку

2. Директива 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів і програм на навколишнє середовище, імплементація якої передбачена Угодою про асоціацію між Україною та ЄС. В Україні проведення СЕО регламентується Законом України «Про стратегічну екологічну оцінку» від 20.03.2018 р. № 2354-VIII.

3. Директива №2003/4/ЄС про доступ громадськості до екологічної інформації та про скасування Директиви №90/313/ЄС;

4. Директива №2003/87/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 13 жовтня 2003 року про встановлення схеми торгівлі викидами парникових газів у рамках Співтовариства та внесення змін і доповнень до Директиви Ради 96/61/ЄС із змінами та доповненнями, внесеними Директивою 2004/101/ЄС;

5. Директива №2008/50/ЄС про якість атмосферного повітря та чистіше повітря для Європи;

6. Директива №98/83/ЄС про якість води, призначеною для споживання людиною, зі змінами і доповненнями, внесеними Регламентом (ЄС) №1882/2003 і Регламентом (ЄС) 596/2009;

7. Директива №2010/75/ЄС про промислові викиди.

Охорона та покращення навколишнього природного середовища забезпечується комплексом заходів, в основу яких покладена система державних законодавчих актів та регламентація планування, забудови і благоустрою населених пунктів.

Законом України «Про стратегічну екологічну оцінку» від 20.03.2018 року № 2354-VIII регламентовано процедурні аспекти стратегічної екологічної оцінки. Так, СЕО – це процедура визначення, опису та оцінювання наслідків виконання документів державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, виправданих альтернатив, розроблення заходів із запобігання, зменшення та пом'якшення можливих негативних наслідків, яка включає визначення обсягу СЕО, складання звіту про СЕО, проведення громадського обговорення та консультацій, врахування у документі державного планування звіту про СЕО, результатів громадського обговорення та консультацій, інформування про затвердження документа державного планування.

Засади екологічної політики України регламентовані Законом України «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» 28.02.2019 року № 2697-VIII. Основні засади державної екологічної політики:

1) впровадження інструментів сталого (тобто виваженого) споживання природних ресурсів та виробництва;

2) вдосконалення системи кадастрів природних ресурсів, державної статистичної звітності з використання природних ресурсів та забруднення навколишнього природного середовища;

3) створення екологічно та економічно обґрунтованої системи платежів за спеціальне використання природних ресурсів, у тому числі природних ресурсів з асиміляційним потенціалом;

4) зменшення втрат біологічного та ландшафтного різноманіття, зокрема, шляхом вдосконалення принципів формування екологічної мережі, її розширення та невиснажливого використання, а також збереження унікальних природних ландшафтів;

5) збереження і відновлення чисельності видів природної флори та фауни, в тому числі мігруючих видів тварин, середовище їх існування, рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів тваринного та рослинного світу і типових природних рослинних угруповань, що підлягають охороні;

6) зменшення негативного впливу процесів урбанізації на навколишнє природне середовище, припинення руйнування навколишнього природного середовища у межах міст (зокрема, недопущення необґрунтованого знищення зелених насаджень у межах міст під час виконання будівельних чи інших робіт, незаконного відведення земельних ділянок, зайнятих зеленими насадженнями, під будівництво);

Звіт про стратегічну екологічну оцінку

7) забезпечення збереження, відновлення та збалансованого використання рослинного світу України;

8) забезпечення сталого управління водними ресурсами за басейновим принципом;

9) забезпечення сталого використання та охорони земель, покращення стану вражених екосистем та сприяння досягненню нейтрального рівня деградації земель, підвищення рівня обізнаності населення, землевласників і землекористувачів щодо проблем деградації земель;

10) стимулювання впровадження систем екологічного управління на підприємствах одночасно з поліпшенням екологічних характеристик продукції, у тому числі на основі міжнародних систем сертифікації та маркування;

11) впровадження технологій електронного урядування в екологічній сфері.

У вищезгаданому законі СЕО визначено одним із основних інструментів реалізації державної екологічної політики, який дасть змогу запобігти негативному впливу на навколишнє природне середовище та встановити відповідність запланованої чи здійснюваної діяльності нормам і вимогам законодавства про охорону навколишнього природного середовища, раціональне використання і відтворення природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки. Конкретні заходи щодо захисту атмосферного, водного та ґрунтового середовища вживаються відповідно до специфіки окремих джерел забруднення.

Стратегію екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату до 2030 року, затверджену Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20.10.2021 № 1363-р, розроблено з метою підвищення рівня екологічної безпеки, зменшення впливів та наслідків зміни клімату в Україні.

Реалізація Стратегії направлена на виконання Україною міжнародних зобов'язань в рамках Паризької кліматичної угоди щодо скорочення викидів парникових газів та адаптації до наслідків глобальної зміни клімату.

Основними екологічними загрозами для України є значний рівень забруднення атмосферного повітря, водних та земельних ресурсів, недосконала система державного нагляду (контролю) та моніторингу навколишнього природного середовища. Також склалася критична ситуація з утворенням, накопиченням, зберіганням, переробленням, утилізацією та захороненням відходів.

Відповідно до Стратегії екологічної безпеки найбільш вразливими до наслідків зміни клімату в Україні є такі соціально економічні сектори як: біорізноманіття, водні ресурси, енергетика, громадське здоров'я, лісове господарство, прибережні території, рибне господарство, сільське господарство, ґрунти тощо. І саме на них буде направлена основна діяльність Уряду в рамках реалізації документу.

Реалізація Стратегії досягнення цілей державної політики щодо екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату здійснюватимуться в два етапи. У результаті її впровадження очікується: зменшення рівня промислового забруднення, створення ефективної системи хімічної безпеки, забезпечення раціонального використання природних ресурсів; досягнення «доброго» екологічного стану вод, забезпечення сталого лісоуправління та підвищення адаптивної здатності лісових екосистем, створення правових та економічних підстав запровадження ієрархії поводження з відходами, підвищення ефективності державної системи оцінки впливу на довкілля та державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, збереження біорізноманіття та забезпечення розвитку природно-заповідного фонду в Україні, посилення адаптаційної спроможності та стійкості соціальних, економічних та екологічних систем до зміни клімату, стабілізація екологічної рівноваги на тимчасово окупованих територіях тощо.

Впровадження Стратегії відбуватиметься відповідно до розробленого і затвердженого Операційного плану реалізації Стратегії екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату до 2030 року, в якому прописані заходи на найближчі три роки.

Юридичні засади поводження з водними ресурсами визначаються Водним кодексом України (від 06.06.95 № 213/95-ВР) та іншими законодавчими актами, що були розроблені

для забезпечення збереження, збалансованого й науково обґрунтованого використання та відновлення водних ресурсів, захисту водних ресурсів від забруднення, зараження й виснаження, запобігання та пом'якшення негативного впливу, покращення екологічного стану водних об'єктів і захисту прав водокористувачів.

Найголовнішими питаннями у сфері водопостачання та водовідведення є дозвіл на забір води із джерел водопостачання (дозвіл на спеціальне водокористування) і дозвіл на скидання очищених та неочищених стічних вод у навколишнє середовище. З 04.06.2017 набрав чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, що регулюють відносини, пов'язані з одержанням документів дозвільного характеру щодо спеціального водокористування» від 07.02.2017 № 1830-VIII, яким внесено зміни до Водного кодексу України в частині процедури отримання дозволів на спеціальне водокористування.

Відповідно до внесених змін до ст. 49 Водного кодексу України дозвіл на спеціальне водокористування видається територіальними органами центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері розвитку водного господарства.

Інформація про видані дозволи на спеціальне водокористування суб'єктам господарювання розміщується на сайті Державного агентства водних ресурсів України. Основне чинне екологічне законодавство та норми у сфері користування водними ресурсами:

- Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку видачі дозволів на спеціальне водокористування» (від 13.03.2002 № 321, зі змінами);
- Постанова Кабінету Міністрів України «Про Порядок розроблення і затвердження нормативів гранично допустимого скидання забруднюючих речовин та перелік забруднюючих речовин, скидання яких нормується» (від 11.09.1996 № 1100, зі змінами);
- Державні санітарні норми та правила «Питна вода. Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною»;
- Наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища України «Про затвердження Інструкції про порядок розробки та затвердження гранично допустимих скидів (ГДС) речовин у водні об'єкти із зворотними водами» (від 15.12.1994 № 116);
- Постанова Кабінету Міністрів України «Про правовий режим зон санітарної охорони водних об'єктів» (від 18.12.1998 № 2024, зі змінами).

Правове та інституційне регулювання та основні екологічні вимоги у сфері охорони атмосферного повітря регламентуються Законом України «Про охорону атмосферного повітря» від 16.10.1992 № 2707-XII. Юридичні засади поводження з водними ресурсами визначаються Водним кодексом України від 06.06.1995 № 214/95-ВР та іншими законодавчими актами, що були розроблені для забезпечення збереження, збалансованого й науково обґрунтованого використання та відновлення водних ресурсів, захисту водних ресурсів від забруднення.

Правові засади у сфері поводження з відходами забезпечуються Законом України «Про управління відходами» та іншими законодавчими актами, що були розроблені для регулювання діяльності з метою уникнення чи мінімізації утворення відходів, зберігання й поводження з ними, запобігання та зменшення негативних наслідків для довкілля.

Містобудівні заходи забезпечують охорону природного середовища шляхом раціонального функціонального зонування території, створення санітарно-захисних зон, визначення територій природно-заповідного фонду, забезпечення екологічного балансу природно-ландшафтних та урбанізованих територій.

В Україні сформовано інвестиційне законодавство, у якому значна увага приділяється необхідності дотримання екологічних норм у процесі інвестиційної діяльності.

Так, Законом України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 № 1560-XII (зі змінами) встановлюється заборона інвестування в об'єкти, створення і використання яких не відповідає вимогам санітарно-гігієнічних, радіаційних, екологічних, архітектурних та інших норм, встановлених законодавством України. У разі порушення екологічних, санітарно-гігієнічних та архітектурних норм державний орган може прийняти рішення про зупинення або припинення інвестиційної діяльності (ст. 21). Також, відповідно до ст. 8 інвестор

Звіт про стратегічну екологічну оцінку

зобов'язаний одержати висновок з оцінки впливу на довкілля його діяльності у випадках та порядку, встановлених Законом України «Про оцінку впливу на довкілля» від 23.05.2017 № 2059- VIII.

Відповідно до нормативно-правової бази України, проєкт Плану заходів відповідає ряду зобов'язань:

1. Пріоритетність вимог екологічної безпеки, обов'язковість додержання екологічних стандартів, нормативів та лімітів використання природних ресурсів;
2. Проведення природоохоронних заходів, що гарантують екологічну безпеку середовища для життя і здоров'я людей, а також запобіжний характер заходів щодо охорони довкілля;
3. Проєктне спрямування на збереження просторової та видової різноманітності і цілісності природних об'єктів і комплексів;
4. Підвищення комфортності сформованої забудови за рахунок її реконструкції, відновлення і модернізації;
5. Вжиття заходів щодо зменшення обсягів викидів забруднюючих речовин і зменшення впливу фізичних факторів;
6. Впровадження роздільного збору сміття;
7. Вивезення твердих побутових відходів на полігон побутових відходів, згідно з договором;
8. Забезпечення загальної доступності Плану заходів та самого звіту СЕО відповідно до вимог Законів України «Про доступ до публічної інформації» і «Про стратегічну екологічну оцінку» шляхом здійснення публікації у друкованих засобах масової інформації та розміщення на офіційному веб-сайті органу місцевого самоврядування.

Враховуючи результати аналізу, можна зробити висновок, що План заходів, відповідає цілям екологічної політики, встановлених на національному та регіональному рівнях; враховує більшість з них і пропонує комплекс заходів, спрямованих на їх виконання.

6. Опис наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, у тому числі вторинних, кумулятивних, синергічних, коротко-, середньо- та довгострокових (1, 3-5 та 10- 15 років відповідно, а за необхідності – 50-100 років), постійних і тимчасових, позитивних і негативних.

Відповідно до Методичних рекомендацій щодо здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування, затверджених Наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України 18 жовтня 2023 року № 705, наслідки для довкілля, у тому числі для здоров'я населення – це будь-які ймовірні наслідки для флори і фауни, біорізноманіття, ґрунту, клімату, повітря, води, безпеки життєдіяльності населення та взаємодії цих факторів.

Вторинні наслідки – це вигоди, які полягають у широкому залученні громадськості до прийняття рішень та встановлення прозорих процедур їх прийняття.

Кумулятивні наслідки – це нагромадження в організмах людей, тварин, рослин отрути різних речовин внаслідок тривалого їх використання.

Синергічні наслідки – це сумарний ефект, який полягає у тому, що при взаємодії двох або більше факторів їх дія суттєво перевищує дію кожного окремого компоненту.

На території Білозірської сільської територіальної громади за умови дотримання та виконання захисних і охоронних заходів, що відповідають чинним нормативним вимогам, можливість виникнення кумулятивного впливу, який супроводжується негативними екологічними наслідками та наднормативними викидами в атмосферне повітря, воду та ґрунти забруднюючих речовин, не очікується.

Зміна клімату і мікроклімату в результаті реалізації Плану заходів не очікується, оскільки відсутні причини, які спричиняють до їх зміни, а стратегічні цілі направлені на покращення екологічної ситуації.

Звіт про стратегічну екологічну оцінку

Особливості кліматичних умов, які сприяють зростанню інтенсивності впливів планованої діяльності на навколишнє середовище, також відсутні. Відтак настання синергічних наслідків також не очікується.

Таблиця 4. Оцінка ймовірних наслідків для довкілля від реалізації Плану заходів відповідно до контрольного переліку

Чи може реалізація Стратегії спричинити:		Негативний вплив			Пом'якшення існуючої ситуації
		Так	Ймовірно	Ні	
Повітря					
1	Збільшення викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел			+	
2	Збільшення викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел		+		+
3	Погіршення якості атмосферного повітря			+	
4	Появу джерел неприємних запахів				
5	Зміни повітряних потоків, вологості, температури або ж будь-які локальні чи регіональні зміни клімату			+	
Клімат					
6	Збільшення обсягу викидів парникових газів			+	+
Водні ресурси					
7	Збільшення обсягів скидів у поверхневі води			+	
8	Будь-які зміни якості поверхневих вод (зокрема таких показників, як температура, розчинений кисень, прозорість, але не обмежуючись ними)			+	+
9	Значне зменшення кількості вод, що використовуються для водопостачання населенню			+	
10	Збільшення навантаження на каналізаційні системи та погіршення якості очистки стічних вод			+	
10	Порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму малих річок регіону			+	+
Відходи					
11	Збільшення кількості утворених твердих побутових відходів		+		
12	Збільшення кількості утворених чи накопичених промислових відходів IV класу небезпеки			+	
13	Збільшення кількості відходів I - III класу небезпеки			+	
Земельні ресурси					
14	Порушення, переміщення, ущільнення ґрунтового шару		+		
15	Будь-яке посилення вітрової або водної ерозії ґрунтів			+	

Звіт про стратегічну екологічну оцінку

16	Зміни в топографії або в характеристиках рельєфу			+	
17	Суттєві зміни в структурі земельного фонду, чинній або планованій практиці використання земель			+	
18	Виникнення конфліктів між ухваленими цілями стратегії та цілями місцевих громад			+	+
Біорізноманіття та природоохоронні зони					
19	Негативний вплив на об'єкти природно - заповідного фонду (зменшення площ, початок небезпечної діяльності у безпосередній близькості або на їх території тощо)			+	
	Наявність територій Смарагдової мережі в зоні впливу стратегії			+	
20	Зміни у кількості видів рослин або тварин, їхній чисельності або територіальному представництві			+	
21	Збільшення площ зернових культур або сільськогосподарських угідь в цілому			+	
22	Порушення або деградацію середовищ існування диких видів тварин			+	
23	Будь-який вплив на кількість і якість наявних рекреаційних можливостей			+	
24	Будь-який вплив на наявні об'єкти історико - культурної спадщини			+	
25	Інші негативні впливи на естетичні показники об'єктів довкілля (перепони для публічного огляду мальовничих краєвидів, появу естетично неприйнятних місць, руйнування пам'ятників природи тощо)			+	
Населення та інфраструктура					
26	Зміни в локалізації, розміщенні, щільності та зростанні кількості населення будь-якої території		+		
27	Вплив на нинішній стан забезпечення житлом або виникнення нових потреб у житлі		+		
28	Суттєвий вплив на нинішню транспортну систему. Зміни в структурі транспортних потоків		+		
29	Необхідність будівництва нових об'єктів для забезпечення транспортних сполучень			+	
30	Потреби в нових або суттєвий вплив на наявні комунальні послуги		+		+
31	Появу будь-яких реальних або потенційних загроз для здоров'я людей			+	
Екологічне управління та моніторинг					
32	Підвищення рівня екологічної культури ослаблення правових і економічних механізмів контролю в галузі екологічної			+	+

Звіт про стратегічну екологічну оцінку

	безпеки				
33	Стимулювання розвитку екологічно небезпечних галузей виробництва			+	+
Інше					
34	Підвищення рівня використання будь-якого виду природних ресурсів			+	
35	Суттєве вилучення будь-якого невідновного ресурсу			+	
36	Збільшення споживання значних обсягів палива або енергії			+	
37	Суттєве порушення якості природного середовища			+	
38	Появу можливостей досягнення короткотермінових цілей, які ускладнюватимуть досягнення довготривалих цілей у майбутньому			+	
39	Впливи на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності викличуть значний негативний екологічний ефект			+	

Реалізація документа державного планування позитивно вплине на стан довкілля, умови життєдіяльності населення та його здоров'я на територіях, які можуть зазнати впливу.

Можна зробити такі висновки щодо ймовірного впливу Плану заходів на довкілля:

1. Атмосферне повітря: У межах реалізації запланованих заходів не очікується збільшення обсягів викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря, а також суттєвого погіршення його якості. Проте окремі види діяльності, зокрема: модернізація або ремонт громадських будівель із впровадженням термомодернізаційних та безбар'єрних рішень; реконструкція та оновлення систем водопостачання, водовідведення, каналізаційних мереж і; будівництво, модернізація та облаштування захисних споруд на території громади, можуть спричинити короткостроковий негативний вплив на стан атмосферного повітря. У зонах проведення робіт можливе тимчасове підвищення рівня запиленості та шумового навантаження, а також зростання концентрацій чадного газу, діоксиду сірки та вуглецю. Такі зміни пов'язані зі збільшенням інтенсивності руху вантажного транспорту, що використовується для доставки будівельних матеріалів та обладнання.

2. Водні ресурси: План заходів не передбачає створення підприємств, діяльність яких може призвести до збільшення обсягів скидів забруднених вод у поверхневі водні об'єкти. Натомість він включає проєкт «**Капітальний ремонт системи водовідведення в селищі Ірдинь Черкаського району Черкаської області**», що спрямоване на покращення санітарного стану територій та зменшення ризиків забруднення водних ресурсів

3. Відходи: Підвищення рівня екологічної безпеки сприятиме зменшенню обсягів утворення твердих побутових відходів та формуванню ефективної системи їх поводження. Цьому відповідають проєкти: «**Облаштування сміттєзвалища в селі Білозір'я Черкаського району Черкаської області**», «**Придбання бульдозера для ефективного управління відходами в Білозірській громаді**» та «**Придбання індивідуальних пластикових контейнерів для збору відходів у домогосподарствах села Білозір'я**».

4. Земельні ресурси: Внаслідок реалізації Стратегії не передбачається змін у топографії або в характеристиках рельєфу та появи таких загроз, як землетруси, зсуви, селеві потоки, провали землі та інші подібні загрози.

5. Біорізноманіття та природоохороні зони: У Плані заходів не передбачається реалізація завдань, які можуть призвести до негативного впливу на біорізноманіття,

природно-заповідний фонд та смарагдову мережу. Водночас, покращенню стану біорізноманіття може сприяти реалізація інформаційної компанії «Еко-активна громада».

6. Населення та інфраструктура: Реалізація Плану заходів не передбачає появи нових ризиків для здоров'я населення громади. Навпаки, заплановані ініціативи спрямовані на:

Покращення медичного забезпечення та профілактики захворювань – шляхом модернізації матеріально-технічної бази закладів охорони здоров'я, впровадження програм ранньої діагностики та організації інформаційно-просвітницьких кампаній щодо здорового способу життя та збереження ментального здоров'я.

Розвиток соціальної адаптації та культурно-спортивної інфраструктури – через підтримку спортивних та туристичних ініціатив, що сприяють фізичній активності, інтеграції різних груп населення та формуванню здорового соціального середовища.

Зміцнення системи цивільного захисту – завдяки будівництву захисних споруд, розвитку системи оповіщення та підвищенню рівня готовності громади до надзвичайних ситуацій.

Покращення транспортної та дорожньої інфраструктури – через будівництво та ремонт доріг, що забезпечить безпечні умови пересування та доступність соціальних послуг.

Реалізація Плану заходів не має супроводжуватися появою нових негативних наслідків для довкілля чи здоров'я населення громади. Навпаки, заплановані проекти сприятимуть покращенню екологічної ситуації: зменшенню викидів забруднюючих речовин, покращенню якості питної води, зниженню ризиків забруднення ґрунтів, розвитку системи управління відходами та розширенню зелених зон. Це створить безпечне та комфортне середовище для життя і здоров'я мешканців громади.

7. Заходи, що передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування.

Реалізація Плану заходів включає низку екологічних проєктів, спрямованих на підвищення рівня екологічної безпеки та формування сприятливого середовища життєдіяльності мешканців громади. Зокрема:

Поводження з відходами: «Облаштування сміттєзвалища в селі Білозір'я» «Придбання бульдозера для ефективного управління відходами в Білозірській громаді» та «Придбання індивідуальних пластикових контейнерів для збору відходів» забезпечать системний підхід до управління твердими побутовими відходами та зменшення ризику появи стихійних сміттєзвалищ.

Інформаційна діяльність: проєкт «Еко-активна громада» сприятиме формуванню екологічної культури населення та підвищенню рівня обізнаності щодо охорони довкілля.

Озеленення та благоустрій: «Місяць благоустрою, озеленення та впорядкування населених пунктів Білозірської громади» передбачає проведення масштабних робіт із озеленення, висадку дерев і квітів, благоустрій територій, що сприятиме покращенню стану земельних ресурсів, зменшенню запиленості та створенню комфортного середовища.

Енергозбереження та клімат: Реалізація проєктів з реконструкції систем електропостачання із встановленням сонячних електростанцій у соціальних, комунальних та адміністративних закладах забезпечить перехід на альтернативні джерела енергії. Це сприятиме зменшенню споживання традиційних енергоресурсів, скороченню викидів забруднюючих речовин в атмосферу та покращенню екологічної ситуації в громаді.

Водні ресурси: «Аналіз та моніторинг питної води для безпеки Білозірської громади», «Капітальний ремонт системи водовідведення в селищі Ірдинь» та «Капітальний

Звіт про стратегічну екологічну оцінку

ремонт водогону в селищі Ірдинь» спрямовані на покращення санітарного стану територій та зменшення ризиків забруднення водних ресурсів.

Таким чином, реалізація Плану заходів не лише не створює нових екологічних ризиків, а навпаки — сприяє їх зменшенню, покращенню стану довкілля та формує основу для сталого розвитку громади.

8. Обґрунтування вибору виправданих альтернатив, що розглядалися, опис способу, в який здійснювалася стратегічна екологічна оцінка, у тому числі будь-які ускладнення.

Для виконання стратегічної екологічної оцінки документу державного планування проекту Плану заходів на 2026-2027 роки з реалізації Стратегії розвитку Білозірської сільської територіальної громади на період 2026–2027 років з перспективою до 2034 року

Використано наступні вихідні дані

- проект Плану заходів на 2026-2027 роки з реалізації Стратегії розвитку Білозірської сільської територіальної громади на період 2026–2027 років з перспективою до 2034 року»
- Стратегія розвитку Білозірської сільської територіальної громади на період 2026–2027 років з перспективою до 2034 року;
- План соціально-економічного розвитку Білозірської сільської територіальної громади на 2026 рік;
- проект Комплексного плану просторового розвитку території Білозірської сільської територіальної громади Черкаського району Черкаської області.
- інші галузеві Програми, що діють у Білозірській сільській територіальній громаді.

Стратегічна екологічна оцінка проекту Плану заходів на 2026–2027 роки з реалізації Стратегії розвитку Білозірської сільської територіальної громади здійснювалася відповідно до вимог Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» та на основі «Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування», затверджених наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 18 жовтня 2023 р. № 705.

У процесі оцінки застосовувалися такі підходи:

- Аналіз проектних рішень та очікуваних наслідків реалізації Плану заходів.
- Використання даних з відкритих джерел та офіційної статистики.
- Просторовий аналіз для визначення екологічних ризиків та можливостей.
- Консультації з фахівцями та представниками громади для врахування місцевих потреб.
- SWOT-аналіз екологічної ситуації, що дозволив визначити сильні та слабкі сторони, потенційні можливості та загрози.

Оцінка проводилася з урахуванням принципів прозорості, участі громадськості, наукової обґрунтованості та доступності інформації. У ході процедури не виникало ускладнень, пов'язаних із доступом до даних чи технічними обмеженнями.

Зважаючи на комплексність рішень проекту Плану заходів що обумовлюється необхідністю реалізації стратегічних та оперативних цілей здійснюється розгляд виправданих альтернатив планованих рішень. При реалізації Плану заходів у порівнянні із існуючим станом, очікується позитивний вплив на навколишнє природне середовище, у тому числі на здоров'я населення.

Для аналізу альтернативних проектних рішень та їх екологічних наслідків при розробці Звіту про СЕО проекту Плану заходів було розглянуто такі варіанти:

Альтернатива 1 – гіпотетичний «нульовий» сценарій, за яким План заходів не затверджується. Гіпотетичний сценарій пов'язаний із збереженням нинішнього стану громади. В основі цього варіанту думка, що зміни практично не відбуватимуться. При цьому, якісні показники розвитку будуть залишатись «малорухомими», а це стримує процеси збалансованого (сталого) розвитку громади. Реалізація гіпотетичного сценарію ілюструє

значне загострення екологічних проблем, що будуть значною перешкодою для набуття комфортних умов життя та добробуту населення. Відтак, за результатами аналізу, визначено, що в рамках гіпотетичного сценарію подальший сталий розвиток Білозірської сільської територіальної громади є ускладненим, і цей сценарій призводить до погіршення екологічної ситуації в межах її території.

Альтернатива 2 – «Песимістичний сценарій розвитку» формується на основі комплексу припущень, за якими протягом усього горизонту планування зберігається або поглиблюється негативний баланс зовнішніх та внутрішніх факторів впливу на стан громади як соціально-економічної системи. Такий сценарій передбачає, що продовження війни до 2026 року або її перехід у «заморожений» стан не створюють достатніх стимулів для відновлення економіки країни, регіону та громади.

У цьому випадку можливе збереження високого рівня невизначеності, обмежений доступ до інвестиційних ресурсів, зниження темпів розвитку підприємництва та інфраструктури. Соціальна сфера може зазнати додаткових викликів, пов'язаних із відтоком населення, зростанням навантаження на систему соціального захисту та охорони здоров'я. Екологічна ситуація також може погіршуватися через недостатнє фінансування природоохоронних заходів та відсутність системних рішень у сфері управління ресурсами.

Таким чином, песимістичний сценарій окреслює ризики стагнації та поглиблення проблем, що унеможлиблює реалізацію стратегічних пріоритетів громади та знижує її конкурентоспроможність у середньо- та довгостроковій перспективі.

Альтернатива 3 – «Стримано-оптимістичний сценарій розвитку» базується на припущеннях, за яких формуються сприятливіші зовнішні (глобальні та національні) та внутрішні (ті, які громада здатна створити самостійно) фактори впливу. У цьому сценарії громада активно використовує власні сильні сторони та конкурентні переваги, а також наявні можливості для мінімізації ризиків, що виникають у процесі суспільно-економічного розвитку країни.

Основним фактором, який визначає перспективи цього сценарію, є ймовірність завершення війни у 2026 році. Це відкриває можливості для поступового відновлення економіки, відновлення інвестиційної активності та розширення співпраці з державними і міжнародними партнерами. За таких умов громада може зосередитися на розвитку муніципальної інфраструктури, модернізації системи освіти та охорони здоров'я, підтримці малого та середнього бізнесу, а також на впровадженні екологічно збалансованих рішень.

У соціальній сфері очікується зростання рівня довіри населення до органів місцевого самоврядування, активізація громадської участі та формування сприятливого середовища для повернення внутрішньо переміщених осіб. Екологічний аспект цього сценарію передбачає посилення природоохоронних заходів, розвиток зеленої економіки та впровадження енергоефективних технологій.

Таким чином, стримано-оптимістичний сценарій окреслює поступове, але стабільне відновлення громади, яке базується на поєднанні внутрішніх ресурсів та зовнішньої підтримки. Він не гарантує швидкого прориву, проте створює реальні передумови для сталого розвитку, підвищення якості життя мешканців та зміцнення конкурентоспроможності громади у середньостроковій перспективі.

Інші альтернативи не розглядаються через необхідність впровадження цієї планованої діяльності. Оцінка можливих екологічних наслідків реалізації Плану заходів показує, що його впровадження матиме позитивний вплив на атмосферне повітря, водні ресурси, відходи, земельні ресурси, біорізноманіття та рекреаційні зони. Таким чином, План заходів сприяє екологічно збалансованому та інноваційному розвитку громади і не потребує додаткових альтернатив..

Обґрунтування вибору. Порівняльний аналіз альтернатив засвідчив, що саме «стримано-оптимістичний сценарій» є найбільш прийнятним з точки зору екологічної безпеки, соціальної стабільності та економічної доцільності. Він відповідає принципам сталого

розвитку, враховує екологічні ризики та передбачає заходи для зменшення впливу на довкілля, зокрема на території Смарагдової мережі.

Реалізація Плану заходів матиме позитивний вплив на атмосферне повітря, водні ресурси, земельні ресурси, біорізноманіття та рекреаційні зони. Затвердження Стратегії та Плану заходів є найсприятливішим варіантом для сталого розвитку громади та підвищення якості життя населення.

9. Заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.

Заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання Стратегії та Плану заходів, у тому числі для здоров'я населення розроблені відповідно до Порядку здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 16.12.2020 №1272.

Моніторинг здійснюється з метою виявлення наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, забезпечення здійснення заходів із запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування, а також у разі виявлення негативних наслідків, не передбачених звітом про Стратегічну екологічну оцінку, вжиття заходів для їх усунення.

Здійснення таких заходів забезпечує можливість:

- виявлення наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, а саме вторинних, кумулятивних, синергічних, коротко-, середньо- та довгострокових (на один, три-п'ять, 10-15 років, 50-100 років відповідно), постійних і тимчасових, позитивних і негативних наслідків;

- запобігання, зменшення та компенсації негативних наслідків, зумовлених виконанням документа державного планування;

- виявлення не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку негативних наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.

Впливи виконання документа державного планування на довкілля, у тому числі на здоров'я населення можуть бути виявлені в результаті моніторингу реалізації цілей документу державного планування, які мають прямі наслідки на стан навколишнього середовища, умови життєдіяльності та здоров'я населення.

Моніторинг може бути використаний для:

- порівняння очікуваних і фактичних наслідків, що дозволяє отримати інформацію про стан довкілля, умови життєдіяльності населення та стан його здоров'я у ході реалізації Стратегії та Плану заходів;

- отримання інформації, яка може бути використана для поліпшення майбутніх оцінок (моніторинг як інструмент контролю якості СЕО);

- перевірки дотримання екологічних вимог, встановлених відповідними органами влади;

- перевірки того, що Стратегія та План заходів виконується відповідно до затвердженого документу, включаючи передбачені заходи із запобігання, скорочення або пом'якшення несприятливих наслідків.

За результатами щорічного моніторингу кількість індикаторів може бути розширено шляхом включення до моніторингу додаткових показників відповідно до умов реалізації Стратегії та Плану заходів.

Для підвищення якості оцінки антропогенного впливу на навколишнє природне середовище та здоров'я населення, прогнозування стану екосистем та досягнення їх екологічної рівноваги необхідно планується проведення лабораторних досліджень стану атмосферного повітря, водних ресурсів, ґрунту. Для цього доцільним є налагодження в

Звіт про стратегічну екологічну оцінку

громаді системи моніторингу навколишнього природного середовища (повітряний та водний басейни, ґрунт, фізичні фактори впливу) в межах житлової, промислової та рекреаційної зон

Звіт про стратегічну екологічну оцінку

Таблиця 5. Показники (індикатори) моніторингу наслідків виконання Плану заходів на 2026-2027 роки з реалізації Стратегії розвитку Білозірської територіальної громади на 2026-2027 роки з перспективою до 2034 року

Завдання	Показник/ індикатор	Одиниця вимірювання	Метод збору даних	Періодичність	Відповідальний орган	Поточне значення (2025)	Цільове значення (2027)
1.3.2 Розвиток туристичної інфраструктури	Кількість екологічних маршрутів	одиниці	інвентаризація	щорічно	Управління освіти та гуманітарної політики	2	3
2.2.1 Покращення матеріально-технічної бази закладів охорони здоров'я в т.ч включаючи закупівлю діагностичних та фізіотерапевтичних приладів	кількість закуплених діагностичних та фізіотерапевтичних приладів	шт	звіти	щорічно	КНП ЦПМСД	47	55
2.2.2 Організація регулярних виїзних прийомів вузькопрофільних спеціалістів. Співпраця ЦПМСД з лікарнями вторинного рівня	Кількість пацієнтів, які отримали консультації під час виїзних прийомів вузькопрофільних спеціалістів	осіб	звіти	щорічно	КНП ЦПМСД	100	150
2.2.3 Проведення інформаційно-просвітницьких кампаній щодо профілактики захворювань та здорового способу життя	Рівень обізнаності населення щодо профілактики захворювань та здорового способу життя	% від загальної кількості мешканців громади.	анкетування	щорічно	КНП ЦПМСД	35%	50%
2.2.4 Облаштування приміщень соціальної	Кількість закладів,	Од.	звіти	щорічно	Управління містобудування та	1	3

Звіт про стратегічну екологічну оцінку

інфраструктури відповідно до вимог безбар'єрності та потреб маломобільних груп	соціальної інфраструктури що пройшли аудит доступності				архітектури		
2.3.2 Розвиток спортивної інфраструктури та популяризація масового спорту серед усіх вікових груп	Частка залучення населення до спорту	%	звіти	щорічно	Управління освіти та гуманітарної політики	12	15
2.3.4 Охоплення адаптивними видами спорту ветеранів та членів їх родин	Кількість ветеранів та членів їх родин, які беруть участь у адаптивних спортивних заходах	осіб	звіти	щорічно	КЗ «Центр надання соціальних послуг Білозірської сільської ради Черкаської області»	0	10
2.4.1 Забезпечення належного рівня безпеки в освітніх, медичних, культурних та комунальних закладах шляхом облаштування сховищ та укриттів відповідно до державних норм	Наявність робочих систем вентиляції/очищення	% закладів	технічний аудит	щорічно	Відділ з питань цивільного захисту, охорони праці, безпеки громадян та запобігання корупції	100%	100%
2.4.2 Запровадження ефективної моделі реагування на надзвичайні ситуації та створення передумов для посилення громадської безпеки	Кількість відпрацьованих планів реагування	Од.	звіти	щорічно	Відділ з питань цивільного захисту, охорони праці, безпеки громадян та запобігання корупції	1	1

Звіт про стратегічну екологічну оцінку

2.4.3 Запровадження ефективної системи оповіщення населення про надзвичайні ситуації	Відсоток охоплення населення системою оповіщення;	% населення	звіти	щорічно	Відділ з питань цивільного захисту, охорони праці, безпеки громадян та запобігання корупції	70	100
2.4.4 Організація та проведення комплексу навчальних заходів з реагування на надзвичайні ситуації для мешканців громади та працівників установ і закладів інфраструктури громади	Кількість проведених навчань	одиниць	звіти	щорічно	Відділ з питань цивільного захисту, охорони праці, безпеки громадян та запобігання корупції	1	2
2.5.1 Покращення якості водопостачання мешканців громади	Рівень задоволеності мешканців якістю водопостачання	%	Адміністративний облік, технічні звіти	щорічно	КП «Ірдинське»	6	7
2.5.2 Забезпечення належного рівня водовідведення	Частка населення, охопленого системою водовідведення (%),	%	Адміністративний облік, технічні звіти	щорічно	КП «Ірдинське»	8	8
	Технічний стан очисних споруд (оцінка)	факт	Адміністративний облік, технічні звіти	щорічно	КП «Ірдинське»	Потребують нового ремонту	Потребують нового ремонту
2.5.3 Формування сучасної системи поводження з ПВ	відсоток населення, охопленого регулярним	%	Адміністративний облік, технічні звіти	щорічно	КП «Ірдинське» КП Білозірської сільської ради	50	70

Звіт про стратегічну екологічну оцінку

	вивозом побутових відходів						
2.5.5 Забезпечення доступу до якісної питної води через модернізацію систем водопостачання, будівництво артезіанських свердловин, впровадження систем очищення та моніторингу якості води	Частка мешканців, які мають доступ до якісного централізованого водопостачання (або артезіанських свердловин).	%	Адміністративний облік	щорічно	КП «Ірдинське» КП Білозірської сільської ради	15	50
3.1.1 Модернізація систем освітлення, опалення, водопостачання та водовідведення	Кількість модернізованих об'єктів	одиниці	аналіз споживання	щорічно	Управління містобудуванні та архітектури	8	9
3.1.2 Утеплення будівель, заміна віконних та дверних блоків, встановлення енергоощадного обладнання	Кількість утеплених будівель	шт	енергоаудит	щорічно	Управління містобудуванні та архітектури	3	4
3.1.3 Інтеграція сонячних, вітрових та інших альтернативних джерел енергії.	Потужність встановлених відновлювальних джерел енергії	кВт	технічні звіти	щорічно	Управління містобудуванні та архітектури	0	30
3.2.1 Озеленення громади та догляд за природними територіями для комфортного і здорового середовища	Площа озелених територій	га	фотофіксація, акти	щорічно	Управління містобудуванні та архітектури	0,4	0,6
3.2.2 Проведення	Кількість	шт	реєстрація	щорічно	Управління освіти	4	8

Звіт про стратегічну екологічну оцінку

інформаційних кампаній і екологічних акцій для формування відповідального ставлення до природи серед мешканців громади	проведених заходів (акцій, флешмобів, лекцій, конкурсів) з екологічної тематики.				та гуманітарної політики		
3.2.3 Розвиток системи екологічного обслуговування населення	Кількість встановлених індивідуальних контейнерів	одиниці	Звіт КП	щорічно	Управління містобудуванні та архітектури	0	500
3.3.1 Проведення культурних, освітніх та спортивних заходів для згуртування громади	Кількість заходів з екологічним компонентом	одиниці	звіти	щорічно	Управління освіти та гуманітарної політики	4	6
3.3.2 Налагодження міжмуніципального та міжнародного співробітництва для спільного вирішення актуальних питань і посилення регіональної участі громадян	Кількість спільних екоініціатив	одиниці	меморандуми, звіти	щорічно	Виконавчий комітет Білозірської сільської ради	0	1
3.3.3 Сприяння участі мешканців у житті громади через консультації, розвиток самоврядування та підтримку ініціатив	Кількість екологічних ініціатив від громади	одиниці	протоколи, опитування	щоквартально	Відділ інформаційно-організаційної роботи	2	3

10. Опис ймовірних транскордонних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.

Оскільки наслідки виконання Плану заходів на 2026-2027 роки з реалізації Стратегії розвитку Білозірської сільської територіальної громади на 2026-2027 роки з перспективою до 2034 року не поширюватимуться на території за межами України та не матимуть впливу на довкілля суміжних країн, то ймовірні транскордонні наслідки для довкілля, у тому числі, для здоров'я населення внаслідок реалізації відсутні.

11. Резюме інформації нетехнічного характеру, розраховане на широку аудиторію.

План заходів на 2026–2027 роки з реалізації Стратегії розвитку Білозірської сільської територіальної громади з перспективою до 2034 року має на меті забезпечити розвиток громади як сучасної, згуртованої спільноти з екологічно чистою територією, комфортної та безпечної для проживання, ведення бізнесу та розвитку особистості. Це простір сталого розвитку, де поєднуються природна спадщина, сучасна інфраструктура, енергоефективність, активна громадянська участь та інклюзивне середовище для всіх мешканців.

Для досягнення таких результатів План заходів базується на принципах збалансованого економічного та соціального розвитку, раціонального використання ресурсного потенціалу та екологічної безпеки. Він включає конкретні дії з підвищення екологічної свідомості населення, впровадження альтернативної енергетики, розвитку транспортної та соціальної інфраструктури, а також підтримки малого й середнього бізнесу.

Екологічний вимір Плану заходів узгоджується з державними та регіональними пріоритетами, визначеними Законом України «Про основні засади державної екологічної політики до 2030 року» та Стратегією екологічної безпеки й адаптації до зміни клімату. Основними викликами для громади залишаються:

- фонове забруднення атмосферного повітря, зумовлене близькістю до міста Черкаси та промислових підприємств;
- вплив агропідприємств і транспортних коридорів (автодорога Н-16);
- недостатній рівень моніторингу якості води, повітря та ґрунтів;
- зниження водності та пересихання водойм через кліматичні зміни та нераціональне водокористування;
- деградація та виснаження ґрунтів унаслідок інтенсивного ведення сільського господарства.

Позитивні наслідки реалізації Плану заходів:

- покращення системи екологічного моніторингу;
- впровадження енергоефективних технологій та альтернативної енергетики;
- розвиток рекреаційних зон і зеленого туризму;
- підвищення якості питної води та збереження природних екосистем;
- створення комфортного середовища для життя та роботи мешканців.

Ймовірність того, що реалізація Плану заходів спричинить появу негативних впливів на довкілля чи здоров'я людей, які у сукупності матимуть значний кумулятивний ефект, відсутня. Передбачено здійснення моніторингу ефективності впровадження Плану за допомогою екологічних індикаторів, що є важливою складовою контролю та гарантією збалансованого розвитку громади.

Транскордонні наслідки виконання Плану заходів відсутні, оскільки його реалізація обмежується територією громади та не матиме впливу на довкілля чи здоров'я населення сусідніх держав.

Висновок Розроблення Плану заходів здійснено з урахуванням можливих впливів на довкілля та передбачає заходи з мінімізації ризиків. Його реалізація сприятиме збереженню природного середовища, раціональному використанню ресурсів та зменшенню антропогенного навантаження. Досягнення цілей Плану забезпечить стійкий розвиток

громади, підвищення якості життя мешканців та формування екологічно безпечного простору через спільну діяльність органів місцевого самоврядування, бізнесу та громадян.

12. СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.

1. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25 червня 1991 р. № 1264-ХІІ (зі змінами та доповненнями).
2. Закон України «Про охорону атмосферного повітря» від 16 жовтня 1992 р. № 2707-ХІІ (зі змінами та доповненнями).
3. Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» від 23 травня 2017 р. № 2059-VIII.
4. Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» від 20 березня 2018 р. № 2354-VIII.
5. Водний кодекс України від 6 червня 1995 р. № 213/95-ВР (зі змінами та доповненнями).
6. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 р. № 2768-III (зі змінами та доповненнями).
7. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021–2027 роки // Постанова Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 р. № 695.
8. Стратегія розвитку Черкаської області на період 2021–2027 років // Рішення Черкаської обласної ради від 11 вересня 2020 р. № 38-9/VII.
9. Національний план дій з охорони навколишнього природного середовища на період до 2025 року // Розпорядження Кабінету Міністрів України від 21 квітня 2021 р. № 443-р.
10. Національний план управління відходами до 2030 року // Розпорядження Кабінету Міністрів України від 20 лютого 2019 р. № 117-р.
11. Державна стратегія управління лісами України до 2035 року та операційний план її реалізації на 2022–2024 роки // Розпорядження Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2021 р. № 1777-р.
12. Водна стратегія України на період до 2050 року та план її реалізації на 2022–2024 роки // Розпорядження Кабінету Міністрів України від 9 грудня 2022 р. № 1134-р.
13. Закон України «Про управління відходами» від 20 червня 2022 р. № 2320-IX.
14. Стратегії сталого розвитку «Україна-2030», схваленої Указом Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019.
15. Програма охорони навколишнього природного середовища Черкаської області на 2021–2027 роки.
16. Національний план дій щодо боротьби з деградацією земель та опустелюванням (розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.03.2016 №271-р; постановою Кабінету Міністрів України від 04.12.2019 №1065 термін виконання заходів НПД продовжено до 2025 року);
17. План заходів щодо виконання Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року (розпорядження Кабінету Міністрів України від 06.12.2017 №932-р).
18. Стратегія формування та реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2035 року (розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.05.2024 №483-р);
19. Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 року (розпорядження Кабінету Міністрів України від 08.11.2017 №820-р);
20. Національний план управління відходами в Україні до 2033 року (розпорядження Кабінету Міністрів України від 27.12.2024 №1353-р);
21. Стратегія зрошення та дренажу в Україні на період до 2030 року (розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.08.2019 №688-р);
22. Закон України «Про екологічну мережу України» від 24 червня 2004 р. № 1864-IV.
23. Бернська конвенція про охорону дикої флори і фауни та природних середовищ існування (1979).
24. Українська природоохоронна група (UNCG). Смарагдова мережа України: інформаційні матеріали та карти територій. Київ, 2021.

Звіт про стратегічну екологічну оцінку

25. Протокол про стратегічну екологічну оцінку (Протокол про СЕО) до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (Конвенція Еспо), ратифікований Верховною Радою України (№ 562-VIII від 01.07.2015).
26. Директива 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів і програм на навколишнє середовище, імплементація якої передбачена Угодою про асоціацію між Україною та ЄС. В Україні проведення СЕО регламентується Законом України «Про стратегічну екологічну оцінку» від 20.03.2018 р. № 2354-VIII.
27. Директива №2003/4/ЄС про доступ громадськості до екологічної інформації та про скасування Директиви №90/313/ЄС;
28. Директива №2003/87/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 13 жовтня 2003 року про встановлення схеми торгівлі викидами парникових газів у рамках Співтовариства та внесення змін і доповнень до Директиви Ради 96/61/ЄС із змінами та доповненнями, внесеними Директивою 2004/101/ЄС;
29. Директива №2008/50/ЄС про якість атмосферного повітря та чистіше повітря для Європи;
30. Директива №98/83/ЄС про якість води, призначеною для споживання людиною, зі змінами і доповненнями, внесеними Регламентом (ЄС) №1882/2003 і Регламентом (ЄС) 596/2009;
31. Директива №2010/75/ЄС про промислові викиди.

Звіт про стратегічну екологічну оцінку

Робоча група з організації проведення стратегічної екологічної оцінки Плану заходів на 2026-2027 роки з реалізації Стратегії розвитку Білозірської сільської територіальної громади на 2026- 2027 роки з перспективою до 2034 року

Прізвище та ім'я	Посада
Пишний Микола Павлович	Перший заступник сільського голови
Грищенко Ірина Анатоліївна	Заступник сільського голови з питань діяльності виконавчих органів ради
Пухна Вікторія Олександрівна	В.о. начальника управління містобудування та архітектури Білозірської сільської ради
Фатенко Володимир Миколайович	Спеціаліст першої категорії відділу економічного розвитку та інвестицій виконавчого комітету Білозірської сільської ради
Сіленко Ольга Сергіївна	Начальник Фінансового відділу Білозірської сільської ради